

11-14 évesek

Elsősorban:

Fekete István: A három uhu és más történetek. Budapest, Nesztor, 1996. 199 p.

A kötet közel száz kis története egy naptári éven ível át. A rövid novellák januártól decemberig mutatják be a természet - az erdők, a tavak és mezőségek - változásait, és alakulásuk, formálódásuk mentében ember és állat metamorfózisait. Hősei a természet közelségében élő emberek: vadászok, halászok, szántóvetők, erdészek stb., és a természet néma, vagy nem emberi nyelvet beszélő élőlényei, az állatok és a növények. A valódi főszereplő azonban maga az "Idő". Az általa meghatározott országúton ballagunk, és ő hozza elénk ennek az útnak örök vándorait is, az évszakokat, amelyek megszemélyesítve, az Idő örök körforgásának megfelelően mérik ki földi létünk mindennapjait. Egymástól független, de egymást feltételező elbeszélések ezek, amelyek a Fekete Istvánra oly jellemző csodálatos nyelvezet és jelképrendszer segítségével érzékeltetik: nem rúghatjuk fel tradícióinkat anélkül, hogy ne veszélyeztetnénk az ember jelenlétét a természetben. Mire eljutunk a kötetvégi novellákhoz, addigra az Idő is elérkezik kiindulópontjához, a jövő természetét hótakaróval védő, jeges decemberhez. Ez a tél azonban nem az élet temetője, hanem a szélkiáltók, a titkos fészekrakók, a fülemülék és a csízek reményteljes hittétele: az új tavasz ígérete, a felkészülés az Életre.

Benedek Elek: A jégpáncélos vitéz. Budapest, Kairosz, 2009. 128 p.

A történelem évgyűrűi ugyanúgy rakódnak egymásra halhatatlan titkok hordozóiként, mint az erdélyi havasok - csodákat, meséket őrző - fáinak megkérgeződött rétegei. A táj és a lélek elválaszthatatlan egysége a hegyi falvak hallgatag lakóinak képzeletvilágában, és a székely eredetmondák semmi más szépséghez nem fogható, csodálatos nyelvezetében öltöttek formát. A "krónikás", Benedek Elek, képzeletbeli utazásra invitálja az olvasót. Erdély különböző tájainak, a várak, hegyormok, erdők és tavak keletkezésének történetét mondja el kötetében, "három tucat rege és monda segítségével". Szeben, Hunyad, Aranyos-Torda, Udvarhely, Csík, Háromszék, Bihar és Kolozs vármegye történelmi emlékhelyei között vezeti az utazót. A mondák és Orbán Balázs illusztrációi nyomán ismét "benépesül" A Hadak útja, "megelevenedik" A Tordai tündérvár legendája, újra értelmeződik a "Szent László király csodálatos dolgairól" szóló monda, amikor a hős kardjával vágott hasadékot a hegy gyomrába (Tordai-hasadék). A mesék pontosabb megértését a kötetvégi szómagyarázat és helynévazonosító segíti.

Fekete István: A koppányi aga testamentuma. Budapest, Móra, 2013. 172 p.

A történelmi regény a török hódoltság idején, 1586-ban játszódik. Főhőse a magyar végvári vitéz, akinek apját Oglu aga, a koppányi vár ura párviadalban megölte. A cselekményt is párviadal indítja: Babocsai László méri össze erejét, ügyességét Ogluval, hogy megbosszulja apja halálát. A párhaj a magyar vitéz győzelmével végződik. A halálra sebzett török utolsó perceiben reá hagyja vagyonát, s arra kéri, hogy leányát, Zsuzsát, akit magyar anya szült, vegye gondozásába. A romantikus történet másik szála a bolondvári császári zsoldos kapitány fondorlatait követi nyomon, aki László öröklött vagyonát szeretné megszerezni. E két szálból szövődik a történet, melyben - jellemzően az író sajátos szemléletére - jelentős szerepet játszik a táj, elsősorban a balatoni láp világa. A kalandos, romantikus történetből a végvári világ színes képe, a török hódoltság kora tárul fel - vonzó regényességgel, mégis hitelesen.

Jókai Mór: A kőszívű ember fiai. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2012. 1. köt. 307 p. 2. köt. 320 p.

A nemzeti függetlenség ügye Jókait egész írói pályája során foglalkoztatta, több regénye szól erről a témáról. Közöttük van A kőszívű ember fiai című regény is, amelynek középpontjában a Baradlay család története áll. Az özvegy férje végakaratóval szembeszegülve megfogadja, hogy fiait a nemzet és a haladás szolgálatába állítja. A három fiú más-más módon, de teljesíti anyja kívánságát. Hűség, szerelem, hazaszeretet és köpönyegforgatás, csaták, tömegjelenetek, forradalmi és intim pillanatok,

hősiesség és önfeláldozás kavarnak a regény lapjain, amely az 1848-49-es forradalom és szabadságharc "hőskölteménye". A hetedik osztályban kötelező olvasmány.

Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember. Budapest, Kossuth, 2014. 326 p.

Gárdonyi Géza népszerű történelmi regénye (1902) az egykori hun birodalomba vezeti az olvasót. Főhőse, a gyermekként rabszolgának eladott Zéta, nyolc évi rabszolgaság után, mint művelt görög ifjú kapja vissza szabadságát, mégsem hagyja el Priszkosz rétort, hanem vele együtt Attilának, a hun királynak sátorszékvárosába utazik. Az ő elbeszélésén keresztül nyer az olvasó betekintést a hun birodalom belső életébe. Zéta a catalaunumi csata leírása után elmeséli Attila halálát, temetésének drámai történetét is. Az író hiteles történelmi forrásokra támaszkodva, széles körű történelmi tájékozottsággal írta meg regényét, amely már születése óta kedvelt olvasmánya a tíz éven felülieknek.

Wass Albert: Egyedül a világ ellen. Pomáz, Kráter, 2010. 82 p.

Az Egyedül a világ ellen (1943) népmesei fordulatokkal beszél el az Istenszékén élő árva legényke igazságkeresését. Mártonka egy magányos öregember oltalmában nőtt fel, aki halála után nem hagyott rá mást örökölni, mint a hitet az igazságosság győzelmében. Mártonka elindul, hogy megszerezze jussát, és közben naiv gyermekből furfangos legénnyé érik, aki az általános emberi értékek szerinti életre tanítja meg az elrománosodott falu magyar bíróját, akárcsak a már-már hitevesztett papot. A farkasölő fiú a háborús nemzedék szimbolikus alakjaként fogalmazza meg a háborúban két pogány közt ismét magára hagyott magyarság életérzését és helytállását. Az ironikus-humoros kisregény fordulatait Hangya János különleges-képregényszerű grafikái teszik feledhetetlen élménnyé.

Burnett, Frances Hodgson: A titkos kert. Budapest, Olvasók Háza, 2011. 235 p.

Az amerikai író gyermekkönyvei rendkívül népszerűek voltak a századelőn. A titkos kert arról mesél a mai gyermekolvasónak, milyen erő rejlik a derűben, milyen gyógyírt tartogat a természet. Az ízig-vérig romantikus történetben szó esik árva gyerekekről, beteg kisfiúkról, megkeseredett, embergyűlölő, bár dúsgazdag felnőttekről és mindarról, ami képes ezt a sok emberi nyomorúságot meggyógyítani. Jelképes színhely lesz a titkos kert, ahol növények és madarak "gyógyítgatják" az árva kis Marynek, az édesapjától eltaszított Colinnak, de az apának a sebeit is. A regény benső utazásra hívja a 8-10 éves korosztály tagjait, hiszen arról mesél, milyen tekervényes labirintus az emberi lélek, és azt hirdeti, hogy aki úgy érzi, eltévedt az útvesztőben, bízva rá magát a természetre, vagy legalábbis olyan barátira, mint a történetbeli Dickon, aki megszelídíti az állatokat, tud a nyelvükön beszélni, de szava van a növényekhez is. A regény az angol gyermekirodalom egyik legnagyobb műve, világszerte ismerik.

Kolozsvári Grandpierre Emil: A törökfejes kopja. Budapest, Unikornis, 1999. 331 p.

Az ifjúsági regény a török hódoltság idején játszódik a Bakony alján, akkor amikor a falvak népe egyformán nyögte a török harácsolását, a német zsoldosok sarcát és a földesurak adóját. Az író érzékletesen mutatja be a kor életét, a bonyolult összefüggéseket és azt a csodálatos erőt, amely annyi baj ellenére is fenntartotta a magyarságot. A regény nem szokványos végvári történet. Faluban játszódik, és a parasztok mindennapi létért folytatott küzdelmét ábrázolja. Ez a harc nem kevésbé hősi, mint Thury György és jó vitézei. A népnek meg kell munkálnia a földet, fegyvertelenül, magára hagyatva, örökös készenlétben, furfanggal hadakoznia a holnapért. A regény igazi hőse a magyar falu és Kopjás Dani, a későbbi vitéz kapitány, Csapó Dániel, aki megszervezte a kopjások csapatát a török ellen, ezért a falu vezérévé emelte, és elnyerte a falu legszebb lányának kezét is.

Szabó Magda: Abigél. Budapest, Móra, 2017. 349 p.

Szabó Magda leányregényei a műfaj legjobbjai közé sorolhatók; olvasmányos cselekményvezetés, plasztikus alakformálás, színesen, hitelesen megfestett környezetrajz jellemzi őket. Ezek egyike az Abigél, amely már évtizedek óta változatlan népszerűségnek örvend a fiatal olvasók körében, de a

felőtteket is meghódította - különösen azt követően, hogy a nyolcvanas években sikeres tévéfilm készült a regényből. Az író vélhetően önéletrajzi elemekből is építkezett, amikor ifjú hősnőjét, az ellenállási mozgalomban aktív szerepet vállaló Vitay tábornok lányát, Ginát egy távoli város református nevelőintézetébe helyezi. (Szabó Magda tizenkét éven át növendéke volt a debreceni Református Leánynevelő Intézetnek.) Itt peregnék azután a titokzatos események, amelyek középpontjában az intézet kertjében álló, kecses női szobor, Abigél áll, akiről az a legenda járja, hogy mindenkinek segít, aki hozzá fordul.

Porter, Eleanor H.: Az élet játéka. Budapest, Szent István Társulat, 2015. 190 p.

Milyen is egy gyermek? Olyan, mint aki egyenest az égből jött. Héberszójáték szerint: az eget szopja. Isten képe még torzítatlan benne. A világi okosság, a felnőttek mesterkedései még át nem formálták. Nem tud még semmiről és semmije sincsen. Hamvas, eredeti és közvetlen. Védettségben él, és mindenestül átadja magát azoknak, akik szeretik. Ámulva néz szét maga körül. Ami rossz, hamar elfelejti, s mindjárt fölfedez mindenben valamit, aminek örülhet. Örökké játszik, nem fárad bele napestig. Tudat alatt mindnyájunkban ott él még a hajdani gyermek, hacsak a nevelés, a világ elszűrőkítő hatása máris ki nem ölte belőlünk. E kis regényben nem a felnőttek világa öli meg a gyermeket, hanem megfordítva: egy hús-vér gyermek hódítja meg varázsával a felnőttek állig begombolkozott világát - szinte játszva. Mondanivalója - hogy öröme születünk a világra - mindig és mindenütt érvényes.

Régi sérelmekről megkeményedve és a boldogság gondolatát is elfelejtve éli puritán és hasznos életét Polly kisasszony, a Harrington kastély jómódú úrnője. Egy napon azonban megérkezik a kastélyba a kisasszony elárvult unokahúga, Pollyanna, aki jelenlétével fenekestül felforgatja nemcsak Polly kisasszony, de az egész, szigorú szabályok szerint szervezett kisváros életét is. Pollyanna ugyanis egy szokatlan játékot alkalmaz a nehézségek leküzdésére: megtalálni minden bajban és történésben azt a valamit, aminek örülni lehet. Kezdetben nagyon sokat kell játszania, hiszen nénije tilalmai csak nehezen boldogíthatják az őszinteségre és szeretetben cseperedett kislányt. Lassan azonban mindenki megérti a játék lényegét, és a kislánnyal kapcsolódva lazítani kezdik szigorú világukat.

Fekete István: Bogáncs. Budapest, Móra, 2015. 303 p.

A természet, az állatvilág kitűnő ismerőjének népszerű regényei közé tartozó mű egy pumi fordulat, izgalomban bővelkedő élettörténete. Bogáncs pásztorkutya, első gazdája az öreg Galamb Máté számadó juhász. Mellette tanulja meg kölyökként a kutyaviselkedés alaptörvényeit, hűséges, okos és bátor társa lesz a juhásznak. Életútja azonban váratlanul kalandos fordulatot vesz: cirkuszosok közé kerül. Fekete István állatregényében - mint minden hasonló műfajú írásban - nem csupán emberek, hanem az állathűs, Bogáncs is gondolkodik, érez, egyénisége van, de mindez egyáltalán nem hat természetellenesnek, viselkedésében ugyanis sohasem lépi át a kutyatermészet törvényeit. A festői tájleírások, a mértékkel adagolt, ízes humor és a történetbe szőtt kalandok magyarázzák a mű népszerűségét. Nagy erénye, hogy számos, a természet és az állatok világából vett hasznos ismeretre is megtanít.

Gárdonyi Géza: Egri csillagok. Budapest, Európa, 2015. 623 p.

Gárdonyi regénye, amely 1901 karácsonyán jelent meg először, nem ifjúsági regénynek készült. Csak az 1930-as évektől vált szinte minden olvasni már tudó gyermek első regényélményévé. Cselekménye közel két évtizedet fog át: 1533-ban, Dél-Baranyából indul és a török túlerővel szemben aratott 1552-es egri végvári győzelemmel zárul. Ami közben van, az történelmi és kalandregény, hősi és szerelmi történet nagyhatású elegye, Bornemissza Gergely és Cecey Éva élettörténete széles tablókön kibomló historikus korrajz háttérével. Ifjúsági regényirodalmunk klasszikus értéke.

Fekete István: Hú. Budapest, Móra, 2013. 314 p.

Egy folyóparti odúból kiszedett és eladott fülesbagoly történetét meséli el a regény. A főszereplő, Hú az ország másik végébe kerül, és lakhelye a baromfiudvar egyik zuga, itt ismerkedik meg az udvar állataival. Álmaiban - amelyek sokszor ősei életéből valók - szabadon röpköd, csatákat vív a

táplálékért, izgalmas kalandokat él át a tatárdúlás idejéből. Hú a második világháború kitörésekor szabadul a fogságból, és többnapos, fárasztó röpdülés után tér vissza folyóparti odújába.

Petőfi Sándor: János vitéz. Budapest, Móra, 2014. 118 p.

Az 1844-ben írt népi meseeposz népszerűségét számos feldolgozás is bizonyítja. A tündérmesékbe illő kalandokat népmesei fordulatokkal ötvöző történetben az otthonából, falujából elűzött Kukorica Jancsiból mesés megpróbáltatásokon, fényes sikerek sorozatán át idealizált hős lesz. Nemcsak haramiákon, óriásokon, boszorkányokon, fenevadakon győzedelmeskedik, hanem a halálon is, mert Tündérországba érve feltámasztja meghalt Iluskáját, és elnyeri Tündérország trónját. Róna Emy színes illusztrációi kísérik az igényes kivitelezésű kötetet.

Tatay Sándor: Kinizsi Pál. Budapest, Ciceró, 2011. 189 p.

Mátyás király óriási erejű vitéze valóságos népi hős volt: legendák őrzik emlékét. A romantikus, fordulatos regény az ő történetét dolgozza fel, azt az eseménysort, hogyan lett az egyszerű molnárlegényből a király hadvezére, akinek nemcsak a cseh király, a német császár ellen kell hadba szállnia, hanem szembe kell néznie a fő veszéllyel, a törökkel is, sőt még a főurak belső viszályait is el kell simítania. Élettörténetéből a szerelem sem maradhat el: harca a főúri kisasszony kezéért és egyben az előítéletek legyőzéséért folyik.

Dékány András: Kossuth Lajos tengerésze. Hajdúböszörmény, Főnix, 2010. 336 p.

Dékány András a második világháború utáni időszak legismertebb ifjúsági regényeinek írója volt. Híres emberek tetteit és távoli tájak –gyakorta valóság alapú – eseményeit romantikus, élvezetes formában mesélte el olvasóinak. Ő maga tengerészként kezdte pályafutását, ezért aztán közel állt hozzá a téma, amely jónéhány kalandregényének ihletője volt. Tanonckorában találkozott először az Implacabile nevű hajó modelljével, amely nagyon megragadta a fantáziáját, így azután ez a hajó lett a Kossuth Lajos tengerésze című regényének ihletője és „főszereplője”. A regény az 1848-49-es szabadságharc egyik kevésbé ismert mozzanatát eleveníti fel. A cselekmény 1848. márciusában indul: Monostory Balázs császári és királyi főhadnagy, a történet kezdetén Itáliában szolgál. A márciusi ifjak által elindított pesti forradalom kitörése után Kossuth Lajos parancsára ő lesz az első magyar hadihajó, az Implacabile kapitánya. A hajót fel kell szerelnie, majd Triesztbe Fiumébe kell hajóznia vele, hogy az ottani kikötőt megvédje az osztrákoktól. Ide azonban nem jut el, mert útközben hajótörést szenved társaival együtt. A kapitányt és matrózait kimentik a tengerből és a történet további részében már új néven, új hajón, Törökországban, a Kalóz-part néven ismert terület szabadságát segít visszaszerezni. A hiteles történeti tényekre épülő, romantikus lendületű kalandregény izgalmas meseszövése okán a felnőtt olvasók figyelmére is számot tarthat.

Mikszáth Kálmán: Magyar várak regéi. Budapest, Móra, 1994. 120 p.

A hajdani várak, a sokszor omladékaikban is impozáns erősségek mindig fölkeltek a fiatalok érdeklődését és fölgyújtották az írók képzeletét is. Mikszáth is megírta a múlt század utolsó éveiben a maga várhistória-gyűjteményét, mert kitűnő alkalmat látott egy-egy erőd vagy várkastély történetében arra, hogy meséljen a gyerekeknek a múltról, a magyar nép régi dicsőségéről, a vitézek hősiességéről, esetleg csalafintaságáról, emberi bűnökről és esendőségekről. Kötete elején ugyan azt írja: "Csapjuk el hát a történelmi adatok száraz könyvét, s kérdezzük meg a regétől. Annak szabad tudnia mindent." Valóban úgy tesz, mintha csöppet sem érdekelnék a történelmi tények, a folklór motívumai, a helytörténet tényei; bő mesélőkedve valósággal ontja az izgalmasabbnál izgalmasabb történeteket, miközben a maga epikus színező hajlamát sem fékezi. Mégis a figyelmes olvasó rendre találkozik a valós adatok fölhasználásával, egykori krónikák, szájhagyományozású regék, mondák és legendák állításaira való hivatkozásokkal. Mikszáth úgy mesél - a szónak legeredetibb értelmében -, hogy a fordulat események mögött földereng a történeti hitel, és még inkább megérezhető a história levegője.

Szabó Magda: Mondják meg Zsófikának. Budapest, Móra, 2016. 285 p.

Nagy Gábor főorvos rendelés közben szívrohamot kap és meghal. Utolsó fél mondata -"Mondják meg Zsófikának" - tizenegy éves kislányának szól. Zsófi mindenáron meg akarja tudni a mondat másik felét is. A kislány senkinek sem árulja el titkát, mert úgy látja, hogy nem értik meg. Az önállóság útját járó gyermek sok izgalmas, szívszorogató és néha megmosolyogtató kalandba keveredik és kever másokat. Édesapja csonkán maradt mondatának hiányzó felét végül új barátai, igazi énjét végre felismerő régi ismerősei, rokonai magatartásában, saját élményeiben és tapasztalataiban találja meg.

Móra Ferenc: Rab ember fiai. Budapest, Akkord, 2013. 96 p.

A Rab ember fiai voltaképpen történelmi meseregény, amelynek elbeszélése térben és időben nagyon is meghatározott. Apafi Mihály fejedelemsége idején játszódik a török sanyargatta Erdélyben -, mégis inkább valamiféle örök-időtlen mesetáját ábrázol, meseszereplőkkel. Haza-, szülő-, testvérszeretet, bánat és derű, fufang ötvöződik benne egyetlen történetté.

Rákóczi harangja, Hunyadi kardja: a legszebb magyar történelmi elbeszélések. Szerk. Kindelmann Győző. Budapest, Szent István Társulat, 2010. 199 p.

A magyar nép történelmét megismertetni a tizenéves korosztállyal fontos feladata lehet, nemcsak a pedagógusoknak, de a szülőknél is. A magyar irodalom jeles szerzőinek (Krúdy Gyula, Mikszáth Kálmán, Móra Ferenc, Gárdonyi Géza, Benedek Elek, Jókai Mór) tollából való írások a honfoglalástól kiindulva a tizenkilencedik század végéig vezetik el az olvasót, életre keltve történelmünk jelentős eseményeit. Az 1848-49-es szabadságharcot megidéző írás zárja a történelmi tablót, amely a felnőttek számára éppolyan élvezetes olvasmány lehet, mint a kamaszoknak, akiknek figyelmét mindenképpen érdemes felhívni erre a válogatásra, mert túl azon, hogy az iskolai, történelem tanulmányaik színes kiegészítője lehet a kötet, egészen bizonyos, hogy élvezetes perceket szerez majd azoknak, akik érdeklődnek a magyarság történelme iránt.

Arany János: Rege a csodaszarvasról. Szekszárd, Babits, 2002. 25 p.

A regében "régi történelmünk és hitvilágunk emlékei lappanganak", s az idők mélyéről az emlékezet fényébe emeli mindazt, ami sok évszázadon át csak a lantosok és a hegedősök énekeiben létezett. A csodaszarvas-történetben a két testvér, Hunor és Magyar - Ménrót fiai - egy vadászat során üldözőbe vesznek egy csodálatos szarvast, melyt ugyan megközelíteni és elejteni soha nem tudnak, ennek ellenére mindvégig a nyomában maradnak, mígnem kietlen tájak sokaságán át eljutnak egy soha nem látott bőségben termő vidékre, a gazdagon termő tájban egyszerre felismerik leendő hazájukat. Mi több, a holdfényben tündérekkel táncoló lányok közül valamennyi vadász párt választ magának, s ezzel új nemzetség alapjait vetik meg. L. Ritók Nóra látomásos képei szemléltetik a szép küllemű, album formátumú kiadványban megjelent történetet.

Mándy Iván: Robin Hood. Budapest, Új Palatinus, 2016. 275 p.

A címszereplő a leghíresebb angol népi hős, a néphit benne testesíti meg a szabadság utáni vágyat. Mándy feldolgozásában a lazán összekapcsolódó kalandok regényszerűbbek lesznek, az epizódokat az író cselekménnyé sűríti. Robin Hood - egy kicsit Toldi Miklóshoz hasonlóan - szeretne a király szolgálatába szegődni, és csak kényszerhelyzetekben rejtőzik el a sherwoodi erdőbe társaival. Segíti a szegényeket, igazságot szolgáltat az üldözötteknek, és végül, mint Oroszlánszívú Richard hú alattvalója, köztiszteletben álló személyiségként él tovább szerelmével, a szép Mariannal. Mándy megtartja a legendák népmesei hangját, életre kelti a középkor hangulatát, ízelítőt ad a kor szokásaiból, így készíti elő a gyerekeket a bonyolultabb történelmi regények befogadására.

Defoe, Daniel: Robinson Crusoe. Budapest, Európa, 2012. 337 p.

A mindenki számára ismerős, szinte modern mítosznak számító történet meglehetősen egyszerű: a fiatal angol polgár, Robison hajótörést szenved, és ezért egyedül marad egy lakatlan szigeten. A megmentett tárgyak, eszközök segítségével, saját leleményességével egymaga kultúrát teremt: házat épít, vadászik, földet művel, állatokat házasít, igába hajtja a természetet. Később társa is akad a "bennszülött" Péntek személyében, aki hódolattal, csodálattal adózik a fehér ember fölényének,

"mindenhatóságának". A mű irodalomtörténeti jelentőségét nemcsak a mítoszteremtés biztosítja, nemcsak a "lakatlan sziget" toposzának felfedezése, de talán még ennél is inkább az, hogy elsőként nyújt a mai értelemben vett realista ábrázolást.

Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője. Budapest, Kossuth, 2014. 221 p.

A Szent Péter esernyője Mikszáth egyik legismertebb műve. E kisregény terjedelmű, harmatosan üde történet valójában egyetlen, igaz, részletesen kidolgozott anekdota arról, hogy valaki akkor is elérheti a boldogságot, ha egy nagy vagyon - mellesleg jogos öröksége - után nyomoz, de helyette a tökéletes szerelmet találja meg. Meseszerű cselekmény és reálisan megformált epizódok sokasága, idilli pillanatok ragyogása és alantas szenvedélyektől átjárt, komor világ ellentéteiből épül fel az arányos kompozíció, amely egyszerre sugározza az író bizakodását az ember eredendően jó természetében és aggodását a boldogság mindenkori törekénysége miatt.

Továbbá:

Verne, Jules: 80 nap alatt a Föld körül. Szeged, Könyvmolyképző, 2012. 274 p.

Az egyik legsikerültebb és legnépszerűbb Verne-regény főszereplője Phileas Fogg úr - az előkelő londoni Reform Club tagja - vállalkozik arra, hogy fogadásból körülutazza a Földet. Az útvonalat a Morning Chronicle c. lap tervei alapján határozzák meg: London - Suez - Bombay - Calcutta - Hongkong - Jokohama - San Francisco - New York - London. Ennek a nyolcvan napig tartó utazásnak kalandos krónikája a regény, melynek számos filmváltozata is született már.

Dahl, Roald: A barátságos óriás. Budapest, Kolibri, 2016. 286 p.

A kis Szofi és a korántsem hétköznapi óriás, HABÓ, a Hatalmagos Azonáltal Barátságos Óriás kalandjai elevenednek meg Roald Dahl rendkívül olvasmányos regényében. Egy éjjel az óriás elrabolja a kislányt az árvaházból, mivel az meglátta őt az utcán settenkedni. Szofi nagyon megrémül, ám hamarosan kiderül, hogy ez az óriás – társaival ellentétben – nem eszik embergyerekeket, sőt, nagyon kedves és jószívű. Kisebb a társainál, ezért azok kiközösítik, és ő emberek helyett – bár nem kedveli a szörnyűséges ízű növényt, mégis – orrborkával táplálkozik, éjjelente pedig óriási hálójával álmokat gyűjt, amelyeket aztán az emberek fejébe tölt. A HABÓ nem járt iskolába, ezért nehézkesen megy neki az írás és az olvasás, a fogalmazás és a helyesírás. Egészen sajátos, mulatságos mondatokat alkot, s ezt a szórakoztató nyelvezetet Nagy Sándor nagyszerű, szellemes fordításában élvezhetjük. Szofi és a HABÓ összebarátkoznak, és elhatározzák, hogy megakadályozzák a többi óriást az emberrablásokban. A fordulatos, fantáziadús, tanulságokat sem nélkülöző, ugyanakkor rendkívül szórakoztató, lebilincselő történetben hőseink utazást tesznek Álomországba és Londonba egyaránt, s utóbbi során még az angol királynőt is felkeresik, hogy aztán ő mozgósítsa a hadsereget a gonosz emberevő óriások ellen. Quentin Blake humoros fekete-fehér rajzai kísérik a tíz éven felüli gyerekeknek jó szívvel ajánlható kötetet, amely nem mellesleg a felnőtteknek is remek szórakozást ígér – s ebben a nagyszerű szerző mellett a fordító Nagy Sándornak is nagy érdeme van.

Wilde, Oscar: A boldog herceg és más mesék. Budapest, Magvető, 2008. 213 p.

Az angol író meséinek alap gondolatát a szegények, az elesettek, a nyomorékok és a szerelem áldozatai iránti részvétből merítette. Az első három mese a másokért való áldozatvállalás példabeszéde, a többiben a butaságot, az önzést és a gőgöt gúnyolja ki. Az utolsó három történetben a szépségimádó Wilde egyik fontos alapproblémáját fogalmazza meg: lehet-e szép testben okos a lélek? Műveinek varázsa elbűvölő formanyelvében rejlik, amely a népmesék egyszerűségének és a szépséget mindennél többre becsülő író stíluseszményének szerencsés találkozásából született.

Mankell, Henning: A csillagkutya. Budapest, Móra, 2001. 175 p.

A történet Svédország egyik kietlen, zord éghajlatú városkájában játszódik az 1950-es években. Itt él a kiskamasz fiú, Joel az édesapjával, aki nehéz munkával, favágással keresi meg a család számára a

kenyeret. Joel sok mindent nem ért meg a világból, hogy miért vannak szegény emberek, és miért kell apjának annyit dolgoznia. Amikor esténként, elalvás előtt ezekről a dolgokról elmélkedik, megjelenik képzeletében egy kutya, "akinek" ezentúl a nyomát követve olyan dolgok esnek meg a fiúval, amelyek megváltoztatják addigi életét. Joel kalandjai során megismeri a rosszat és a bűnt, megtanulja tisztelni a jó szándékot. A tanulságos, szép történet a főszereplő kortársainak ajánlható. Folytatása: Alkonyatkor nőnek az árnyak, A fiú, aki a hóban aludt, Utazás a világ végére

Verne, Jules: A dunai hajós. Budapest, Holnap, 2009. 225 p.

A múlt század hetvenes éveiben játszódó regény bevezetőben a poroszországi Sigmaringen városka ünnepségére kalauzol. Itt gyűlnek össze a különböző dunavölgyi nemzetiségekhez tartozó horgászok, hogy meghallgassák versenyük eredményhirdetését, amely egy csapásra ismertté teszi egy magyar horgász nevét. Innen, a Duna forrásvidékéről indul útjára a híres mesterhorgász, Borus Demeter, hogy új rekordot állítson fel. Terve: lehajózik a folyamon egészen a Fekete-tengerig - a több mint hétszáz mérföldes úton kizárólag a horgászszerencséjében bízva. Indulásával egyidőben azonban a Duna partvidékének nyugalma rablók garázdálkodása zavarja meg. Ez a magyarázata annak, hogy a főhős - ugyancsak gyanúba kerülve - hivatlan útítársat kap egy magyar nyomozótiszt személyében. Ki valójában Borus Demeter? A képzeletgazdag, hasznos földrajzi információkban is bővelkedő, érdekesítő olvasmány erre a kérdésre is választ ad. A regényből 1975-ben magyar film készült, amelyet annak idején a televízió is bemutatott.

Stevenson, Robert Louis: A fekete nyíl. Budapest, Holnap, 2002. 241 p.

"Erdei John megfizet mindenért." A nyílveszőre vésett üzenet ad magyarázatot Sir Daniel Íjásza, Nick Appleyard drámai halálára, és egyben előre vetíti a várható bajjós eseményeket. Erdei John és bajtársai vállalják a gyilkosságot, és a továbbiakban sem hajlandók letenni a megjósolt bosszúról. A romantikus történet érdekesítő cselekményét az író mesteri tollal teszi szemléletessé, felidézve a 15. századi angol történelem sok véráldozatot követelő korszakát, a "rózsák" háborúját.

Scott, Walter: Ivanhoe. Móra, Budapest, 2000. 462 p.

Minden idők legnagyobb sikerű lovagregénye az Ivanhoe. A XII. század elején játszódik, amikor János herceg Oroszlánszívű Richárd távollétében tölti be Angliában az uralkodói posztot. Ivanhoe, Richárd király hűséges vitéze, ezáltal János herceg ellensége. Cselekmény a jó és rossz, a normannok és a szászok harcát mutatja be. A regényben kifejezetten fontos szerepet kapnak a lovagi erények, az elnyomottak védelmezése, a bátorság, a kitartó szerelem és az önzetlenség. Az ifjú lovnak számos próbatételre kell átesnie, hogy hazáját megmentse és igaz szerelmének, Lady Rowenanak a szerelmét és kezét elnyerje. A romantikus, kalandos nagy regény másfél évszázada kedves olvasmánya felnőtteknek és fiataloknak.

Fehér Klára: A Földrengések Szigete. Budapest, Ciceró, 2013. 217 p.

A regény 2057-ben játszódik, amikor a rendkívül fejlett technika és tudomány megkönnyíti ugyan az életet, de a földrengések pusztító ereje még mindig rettegésben tartja az emberiséget. Egy tudós geológus, Bencze András életcéljául tűzi ki a földrengések megelőzését. Hosszas munkával szerkeszti meg az erre a célra alkalmas műszert, a preszignotektonográfot, azután expedíciót szervez a készülék helyszíni kipróbálására a Föld legnyugtalanabb pontjára, a Földrengések szigetére. A kis expedíció és a három utánuk szökött gyerek életveszélyes kalandok egész sorát éli át szárazon és vízen, víz alatt és levegőben: tűzhányók és gejzírek, hatalmas viharok és tengerrengések szakadatlanul próbára teszik bátorságukat, találékonyságukat. Fáradozásaik végül is sikerrel járnak: a csendes-óceáni szigetről egy héttel előre jelzik a hatalmas földrengés bekövetkezését.

Bogáti Péter: A Hóvirág másodkormányosa jelenti. Budapest, Manó Könyvek, 2015. 317 p.

A Hóvirág nevű balatoni dieselmotoros személyszállító hajó másodkormányosa Balázs Károly, harmincöt esztendősen latin-történelem szakos tanár, aki nem sokat ért a kormányzáshoz, ám annál izgalmasabban írja le a Búvár Kund és a Csongor és Tünde csapatok kalandjait. A kalandregényben

Bogáti Péter bemutatja a Balaton jellegzetes tájait, és a lebilincselő történeten keresztül az olvasók is érdekes történelmi, geológiai, irodalmi ismeretekhez juthatnak, hogy megeljék a kincset. A könyv első kiadása 1958-ban jelent meg, így a mai kor olvasóinak ez a mű is jól példázza, hogy volt élet a Google előtt is, a furfangos feladványokat ügyesen megoldották a gyerekek.

Burnett, Frances Hodgson: A kis lord. Budapest, Ciceró, 2010. 228 p.

Az amerikai író klasszikus ifjúsági regényének főszereplője a hétéves kislány, Cedric Errol korán elvesztette édesapját; szeretett édesanyjával él egy amerikai kisvárosban. A nyílt eszű, okos, barátságos fiút mindenki szereti, jó barátja a fűszeres, Hobbs úr, másik bizalmasa Dick, a cipőpuccoló. Egy nap nagy esemény történik: Cedricékhez váratlan látogató érkezik, Havisham ügyvéd, aki Dorincourt gróf megbízásából jött. Cedricet kell magával vinnie Angliába, ahol a gyermeket - nagy vagyon és birtok jövődől örökösét - várja a nagyapja.

Szentiványi Jenő: A kőbaltás ember. Budapest, Unikornis, 2001. 225 p.

Szentiványi Jenő pergővé sűrített cselekményű regénye a bükki ősember útját tárja fel olvasói előtt - az Ural hegység lábától a mai Magyarország Felső-Tisza vidékéig. A Szeleta-barlang régészeti leletei ihlették a szerzőt könyve megírásában, melyben a vadász Ge-Og és hordanépe kőkorszakbeli világát eleveníti fel. Bár tény, hogy egyetlen emberöltő alatt ily robbanásszerű tudat és technikai fejlődés - amelyet az író ábrázol - nem következhetett be, mégis hiteles történetét kapjuk annak, hogy az ősember miként gondolkodott, és győzte le a sokszor ellenséges, fenyegető természetet, körülményeket.

Valente, Catherynne M.: A lány, aki körülhajózta Tündérföldet. Budapest, Ciceró, 2013. 273 p.

A fantáziadús meseregény főszereplője a tizenkét esztendő szeptember, akit a Zöld Szél elragadja otthonából és Tündérföldre repíti. Ám ebben a mesebeli birodalomban semmi sem olyan, ahogyan azt a mesékből a főhős megismerhette, az élet nagyon is valóságos. A Márkinőnek nevezett uralkodó kegyetlen zsarnok, aki már rég megfosztotta alattvalóit csodás erejüktől: a tündérek szárnyait vastag láncok szorítják le, a boszorkányok varázspálcájuk nélkül tengődnek, a hatalmas oroszlántestőrök hipnotikus álomban hajtják végre úrnőjük gonosz utasításait. A kislány azonban tenni akar a zsarnokság ellen és harca készen (egy csavarkulccsal a derekán és egy üveggolyóval a zsebében), elsőként a boszorkányok varázspálcájának (ami ez esetben egy fakanál) visszaszerzéséért útnak indul. Kalandjai éppoly különösek és időként rémisztőek, mint az a világ, ahová csöppent. Bajba került jó barátai és segítői (az A-tól Ly-ig névre hallgató, egy könyvtár és egy sárkány házasságából született könyvgyík, valamint Szombat, a kékbőrű máridfiú) megmentéséért cserébe megfosztják az árnyékától, elveszíti a haját. A Rémgypajú-erdőbe érve maga is hajszálahíján földhöz kötött, göcsörtös fává válik, találkozik a halálával (de sikerül álomba ringatnia), ám számára a legszörnyűbb az, hogy az úrnővel szemben nem mondhat nemet, engedelmeskednie kell kegyetlen parancsának. A történet végére (mint minden jó mesében) az erők kiegyenlítődnek, fény derül a Márkinő gonosz tetteinek valódi indítékára, tündérföld lakói ismét szabadok lesznek, és szeptember sorsa is rendeződni látszik. A páratlan képzelőerővel bonyolított, egyszerre költői szépségű mégis valóságos, helyenként a komoly mondanivalót humorral ellensúlyozó, szokatlan meseszövevényű történet nagyszerű olvasmány gyerekek-felnőttek egyaránt.

Folytatása: A lány, aki Tündérföld alá zuhant és a tivornya élére állt.

Mándy Iván: A locsolókocsi. Budapest, Holnap, 2012. 214 p.

Közel ötven évvel ezelőtt született Mándy Iván ifjúsági regénye, a helyzetek, örömök és gondok azonban, amelyekkel tizenéves hősei találkoznak, mit sem vesztek időszerűségükből. A szereplők a 7/b osztályba járnak, Omasics és Totyi barátok, ám barátságukra árnyékot vet a csinos, szőke Král Bori érkezése. Barátság, szerelem, kalandok szövik át a történetet, melyben rendre feltűnik a címadó locsolókocsi, hogy tiszta vízsugaraival újra meg újra átmossa, megtisztítsa a világot...

Hegedüs Géza: A milétozi hajós. Budapest, Palatinus, 2009. 318 p.

A kalandos történelmi regény az időszámításunk előtti 5. évszázadban a görög-perzsa háborúk idején játszódik. A történet Milétosz és a többi városállam győzelmével, a perzsa hódítók visszaverésével végződik. Két 14 éves főhőse, Toxarisz és Hermodórosz Anaximenezs híres iskolájába járnak, melyet még Thalész, Milétosz városának híres bölcse alapított. Egy napon - iskola helyett - a hajó kikötőben őgyelegnek, és mivel még nem láttak hajót belülről, kapva kapnak Atimiász kapitány ajánlatán, hogy elviszi őket egy rövid hajóútra. Ezzel kezdődik kalandos történetük, viharba kerülnek, rabszolgának adják el valamennyiüket, nagy történelmi események szemtanúi lesznek. A regény végén minden jóra fordul, és a fiúk ismét szabadok lesznek.

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa. Budapest, Osiris, 2014. 183 p.

Jókai Mór kötetbe foglalt történelmi tárgyú elbeszéléseinek többsége ajánlott olvasmány az általános iskola felső tagozatában, de kedvelt ifjúsági szépirodalmi antológiadarab A legvitézebb huszár, a Székely asszony és a többi írás is. Az elbeszélések közül a címadó kisregényen, amely a nagyenyedi kollégisták vitézségének mulatságos krónikája, valamint a Komárom című elbeszélésen kívül, mely a magyar szabadságharc idején játszódik, még nyolc Jókai elbeszélés olvasható a kötetben közöttük a Szászorszáépek, A két menyasszony, A legvitézebb huszár A kötet valamennyi írására jellemző a magával ragadó meseszöveg, mely nem csupán felidézi a történelmi korokat, hanem részesévé is teszi az olvasót egy mára már letűnt világnak.

Burnett, Frances Hodgson: A padlásszoba kis hercegnője. Budapest, Ciceró, 2012. 202 p.

Az Indiában élő gazdag apa féltett leánya, Sara Crewe - a regény főszereplője - a történet kezdetén egy előkelő londoni nevelőintézet kényeztetett lakója. Miss Minchin intézete az édesanyja halála után félárván maradt lányka megfelelő nevelését igyekszik biztosítani. Ám váratlan fordulat zavarja meg a kislány életét. Édesapja elszegényedik és az elmaradó tandíj miatt Miss Minchin könyörtelenül száműzi Sarát az intézeti cselédeknek fenntartott padlásszobába. Sara így lesz A padlásszoba kis hercegnője, mígnem egy romantikus fordulat után ismét ráköszönt a bőség, és ekkor módja nyílik arra, hogy megjutalmazza segítőit, akik a bajban nem hagyták magára őt. Rényi Krisztina rajzai tökéletesen megjelenítik azt a kort, amelyben a regény játszódik.

Verne, Jules: A rejtelmes sziget. Budapest, Holnap, 2013. 649 p.

Az amerikai polgárháború idején játszódó regény szabadságszerető északi hősei - a véletlen összesodorta kis közösség tagjai - léghajón szöknek az övéiktől ostromlott városból, ám egy szörnyű hurrikán elragadja a kormányozhatatlanná vált légi járművet, melynek alélt utasai egy lakatlan szigeten érnek partot, és ezen az isten háta mögötti helyen teremtik újjá az európai-újjvilági civilizációt. A regényben felvonul Verne írói eszköztárának teljes arzenálja, miközben aprólékosan bemutatja a sziget élővilágát, leírja a telepések munkáját, és azt ahogyan egymásért, emberi mivoltuk megőrzéséért küzdenek a természet erőivel és az emberi gonosszággal szemben. A 19. századi tudományos gondolkodás hű tükre is mutató, izgalmas regény minden nemzedék számára újraolvasandó remekmű.

Grey Owl (Szurke Bagoly): A rengeteg zarándokai. Pustazámor, Dénes Natur Műhely, 1997. 238 p.

Polgári nevén George Stansfeld Belaney, indián nevén Grey Owl kanadai írónak a harmincas években sorra jelentek meg - számos nyelvre lefordítva - a regényei, melyek közül talán a legnépszerűbb A rengeteg zarándokai volt. A kötet nálunk legutoljára 1941-ben látott napvilágot - akkor is, akárcsak most Baktay Ervin ihletett tolmácsolásában. A regénynek többféle olvasata van. Elsősorban is elvezet Észak-Amerika erdőrengetegek világába. Bemutatja, miként éltek a századelő éveiben Québec tartomány lakói. Különösen részletesen ír a prémvadászok küzdelmes életéről, fölfedve azokat a rokon szálakat, amelyek a természettel együtt élő-lélegző, a szülőföldjükre kiűzött indiánok és a megélhetésükért magányosan küzdő prémvadászok között vannak. Az utóbbiak képviselője Szurke Bagoly is, aki a civilizáció nyújtotta kényelmet tudatosan fölcserélte a magányos vadászok nehéz, küzdelmes életével. A történet egy másik olvasatában fejlődésregény, amely azt mondja el, miként változik meg Szurke Bagoly szemlélete, miként lesz a hódokat értékes prémjeikért gátlástalanul

elpusztító, mogorva emberből három kis hód nevelője, oldalán indián feleségével. A történet egy harmadik értelmezésben voltaképpen a napjainkban reneszánszokat élő etológiai írások előfutára, amelyben hihetetlenül izgalmas megfigyelések szólnak a hódokról. A kis hódokat nem fogják egykönnyen elfelejteni a kötet természet- és állatszerető olvasói.

Dunajcsik Mátyás: A szemüveges szirén. Budapest, Kolibri, 2018. 103 p.

A szerző izlandi élményei ihlették az izgalmas kalandokban bővelkedő, egyes szám első személyben elbeszélte ifjúsági regényt, melynek főszereplője a félárva kislány, a tizenkét éves Atlanta, aki egy távoli kis sziget világítótornyában él édesapjával. Szelesszirten Atlanta negyvenkilencféle szelet, ötvenhárom különböző típusú esőt, hetvenhétféle tengeri hullámot tud megkülönböztetni, a szeleket állatokról nevezi el, a hullámokat pedig édesapja lemezei alapján osztályozza. Születésnapját kettesben ünneplik, ám apukája leleményességének köszönhetően végül a felmenőik is részt vesznek benne, még ha csak egy koccintás erejéig és a portréik képviseletében is. Rádió keresztül tartják a kapcsolatot a külvilággal, a papa így vesz részt a világítótorony-örök sakkbajnokságán, lánya pedig a Macskavölgyi Általános Iskola tanárnőjével, Kamillával tanul. Egy napon Atlanta, miközben dédapja távcsövével kémleli a tengert, egy furcsa hajót lát a rejtélyes Feketekő felé közelíteni, néhány nap múlva pedig egy ázott sirályfiókat talál a tetőn. Gondjaiba veszi a Töpszlinek elnevezett kis madarat, és édesapja tudta nélkül egy kis hajóval kettesben útnak indulnak, hogy a fióka visszajuthasson feketekői otthonába. Atlanta tengerész őseihez méltó módon állja meg a helyét az izgalmas kalandokban, amelyek ekkor veszik kezdetüket. Találkoznak a kísértetektől hemzsegő Szellemhajóval, amelynek kapitánya nem más, mint Atlanta tudós dédapja, Szindbád, aki – vállalva azt is, hogy így nem lehet együtt imádott feleségével – a Szemüveges Szirén legénységével már több mint egy évszázada védelmezi a szivárványsirályokat a kapzsi emberektől... Az igényesen megírt, rendkívül olvasmányos, fordulatos, olykor megható, ugyanakkor humort sem nélkülöző, lebilincselő regény remek – tartalmas – szórakozást ígér a tíz éven felüli gyerekeknek.

Curwood, James Oliver: A Sziklás-hegység királya. Budapest, Falukönyv-Ciceró, 1994. 135 p.

Az amerikai író, Curwood maga is vadászott, de később a nagyvadak "oldalára állt", és már csak fényképezőgéppel járta a hegyeket. A Sziklás-hegység királya élvezetes, színes regény - tele valóságos etológiai megfigyeléssel -, melynek óriási termetű grizli a címszereplője. A medvét megsebesítő vadász és áldozata között furcsa, érzelmi jellegű kapcsolat alakul ki, és a történet végére Langdon, a vadász eljut addig a pontig, hogy mélyen megbánja a pillanatot, amikor puskáját a nemes vadra emelte. A hatalmas medve és az árva kis bocs egymásra utaltsága lírai betétje a romantikus-szép mesének. A történet sok vonatkozásban előképe Robert Franklin Leslie nagy sikert aratott, A medvék - és én című könyvének.

Malot, Hector Henri: A tengerész fia. Budapest, Mágus, 1997. 212 p.

Hector Henri Malot a francia regényirodalom múlt század második felének neves képviselője. Írói sikerét megalapozó korai regényeinek egyike a most ismét megjelent, ifjúságnak szánt kötet, mely az 1961-es kiadás Tóth Emőke által jelentősen átdolgozott változata. A francia halászfaluban él a regény ifjú főhőse, a "tengerész fia". A családi legenda - amely édesapja és a rokonok csodákkal, kalandokkal teli tengeri utazásairól szól - korán felkelti a fiúban a tengerészelet utáni vágyakozást, de amíg első igazi kalandját megélheti, számos próbát kell kiállnia. Romain korán elveszti édesapját, ezután a nehéz körülmények között élő, jólelkű öreg halász, Bihorel "úr" veszi gondjaiba. Bár a nála töltött "játssza tanulás időszaka" nem tart soká, tanítója példája, gondos nevelése életre szóló útmutatásul szolgál. Az öreg halász váratlan eltűnése után Romain édesanyja - hogy a tengerészelettől távol tartsa fiát - ötévi munkára nagybátyjához szerződteti. A fősvény nagybácsnál érlelődik meg a további sorsát meghatározó végleges döntés: megszökik, és hajóra száll. A fiút kiskorúsága miatt egyik hajó sem veszi fel, ezért cselhez folyamodva - egy utazóládában elrejtőzve - jut fel a hajóra, mely útközben balesetet szenved. Romaint "tengerésztudása" menti meg: a roncsot sikerül partra kormányoznia. Kedves és jóságos szállásadójának sorsa ráébreszti Romaint a szomorú lehetőségekre: az édesanyja is meghalhat, miközben ő távol van. Ezért hazatér, és a továbbiakban boldog, szerencsés életet tudhat

magáénak szerettei oldalán. Az emberi leleményesség, bátorság és erkölcsi tartás szép és megható példáját nyújtó, kalandos történet a 10-14 éves korosztálynak ajánlható.

Jókai Mór: A tengerszem tündére és más mesék. Budapest, Horizont, 2002. 175 p.

A kereken húsz Jókai-meséből álló kötet a különösségek, egzotikumok históriás tárháza. Kínától Lappföldre, Fiumétól Hawaiiig száguld az író képzelete, nem ismerve maga előtt térbeli és időhatárt, csak két szempontot: írói hivatástudatot és hazafiságot. Már a nyitó "históriai novella", a Kína egzotikumát az olvasó elé varázsoló Tsong-Nu is kapcsolatban van a magyar történelemmel, hisz népünk közeli rokonának vélt hunok támadnak Kao-Ti császár seregeire. Ugyancsak Kelet kultúrtörténete ihlette a mákszemnyi lények fantasztikus-példázatos történetét, A leaotungi emberkéket. A nagyenyedi két fűzfa az író legismertebb elbeszélései közé tartozik, mely az 1848-1849-es szabadságharcnak állít különös - hősi pátoszból és mulatságos epizódokból gyúrt - emléket. Jókai életművében külön topográfiai vonulatot alkotnak az Erdélyben, Székelyföldön játszódó művek; ezek közül való A tengerszem tündére, amely a Szent Anna-tóhoz fűződő legendák sokaságából szemléltet egyet csodás mese formájában. A szárnyaló fantázia nemkülönben különös darabja a Négy óra egy volcán fenekén, ezt a szerelmi történetet a csak hallomásból ismert hawaii tűzhányó egzotikuma inspirálta: egy francia tudós és egy gyönyörű bennszülött leány érzelmes históriája. A lélekábrázolás kicsiny bravúrnak tekinthető a Húsz év múlva, a gyermekszemmel láttatott bűnügyi történet. A török kori Debrecen városa a helyszíne az újrafelfedezendő, bő humorú A struccmadárnak; ugyancsak Debrecenben játszódik a különös adomasorozat A magyar Faust. Amilyen ismert a novella-kerekességű A huszti beteglátogatók, annyira újdonságszámba megy a "tengeri kuttyák" elleni küzdelemről szóló, a Cápahistóriák.

Verne, Jules: A tizenöt éves kapitány. Budapest, Holnap, 2011. 378 p.

Ez a regénye Vernének nem a tudományos-fantasztikus, hanem a kalandos történetei közül való. Egy gazdag vállalkozó családja Új-Zélandból egy bálnavadász hajón utazik haza, Amerikába. A kapitány és a legénység egy bálnavadászat során vízbe fullad, és így Dickre, a tizenöt éves hajósínasra marad a parancsnokság. Negoro, a hajószakács azonban alattomban folyton bajba sodorja a hajót és utasait. Sok nehézséggel kell megküzdeniük, és számos kalandot élnek át, amíg hazatérhetnek Amerikába. Mindeközben az író bőséges alkalmat talál arra, hogy kiélje ismeretterjesztő hajlamait, így pl. sort kerít a rabszolga-kereskedelem leírására is. A kalandkedvelő kamaszok szívesen olvassák.

Verne, Jules: A világ ura. Budapest, Unikornis, 1998. 205 p.

Verne technikai tárgyú, erős fantáziával megalkotott, ugyanakkor epikus sodrású regényei közé tartozik A világ ura. Előzménye, a Hódító Robur világos írói állásfoglalás volt, hogy nem a léghajóké, hanem a levegőnél nehezebb repülő szerkezeteké a jövő. A folytatásban azonban a meglódult alkotói képzelet valóban csodás gépezetet teremt; Robur "négyéltű" - szárazföldön, levegőben, vízben és víz alatt járó - járműve, a "Rémület" csakugyan rémületben tartja az Amerikai Egyesült Államok lakóit. Ráadásul zseniális konstruktőre már nem pusztán egy technikai fejlődési irány vagy találmány megszállottja, hanem örült gonoszsággal világuralomra tör. Az eseményeket John Strock rendőrfelügyelő beszéli el, aki szeretné megfékezni a "Rémület" legénységének ámokfutását. Sok-sok érdekes és veszedelmes kaland után villámcsapás semmisíti meg a négyéltűt, amely háborodott elméjű gazdájával együtt elmerül a tengerben; a rendőrtiszt pedig csodával határos módon menekül meg.

Krúdy Gyula: A zöld kaftán. Budapest, Unikornis, 1997. 191 p.

Krúdy Gyula ifjúsági és meseírónak legalább annyira rendhagyó jelenség, mint regényszerzőnek vagy novellistának. Krúdy a gyerekeknek sem mesél másról, mint a felnőtteknek, hangneme, írásmódja itt is megőrzi azt az álomszerűséget, az idővel való sajátos bánásmódot, az anekdotikusság újfajta értelmezését és gyakorlatát, a történet feloldásának technikáját, amelyek "felnőtt" munkáit jellemzik. Mégis érthető-élvezhető a kis tizenévesek számára: történelemről mesél, Rákóczi szabadságharcáról, 1848-49 hőseiről, betyárokról, híres írókról (Jókairól, Petőfiről, Dickensről), a közelebről meg nem

határozott régmúlt furcsa, különös alakjairól, sokszor meghökkentve a mást és másképp tanultakat Krúdy írásaival összevető gyerekeket. Ám az író mesélő hangja annyira behízelgő, a történetek annyira érdekesek, az anekdoták olyannyira vidámak és különösek, hogy magával ragadja a gyerekeket (A debreceni csókák, A Jankó, Az ágyúgolyó, A fási szüret, Nagyanőnk divatja, Dickens úr barátai, A tunya Zathureczky, A komáromi fiú stb.). Különös élmény az olvasók számára, hogy a történetnél sokszor sokkal fontosabbá válik az, aki elmondja, az a hang és az a mód, ahogyan elmeséli őket. A remekül összeválogatott kötet - egyszerre remek mesegyűjtemény és kitűnő bevezető az általános iskolás korúaknak a "nagy" irodalomba, az egyik legnagyobb magyar író életművébe.

Gaál Mózes: Achilles haragja. Szeged, Szukits, 1993. 93 p.

Az egykor méltán népszerű ifjúsági író regényes formában dolgozta föl az Iliászt, az eposzból afféle hősi regét alkotva, miközben megőrizte Homérosz műve cselekményének minden lényeges elemét. A trójai háború tizedik évében Agamemnón király, a görögök fővezére megsérti a szövetséges mirmidonok uralkodóját, a heves természetű Achillest, aki dühödten visszavonul a harcoktól. Ezután a trójaiak győzelmet győzelemre halmoznak, és az ostromlottakból immár támadók válnak. Patroklos, Achilles legjobb barátja, fegyvertársa - hogy mentse a görögök becsületét és katonái harci kedvét, - csatába vezeti a mirmidonokat, ám Hektor ledöfi őt. Halála a sértettségnél is nagyobb dühöt vált ki Achillesből, aki megbosszulva barátját, párviadalban megöli Patroklos legyőzőjét, majd holttestét kiadja könyörgő apjának, Trója öreg királyának, Priamusnak. Gaál Mózes nemcsak a cselekményben követi Homérosz eredeti művét, de szellemiségét is hűen visszaadja; érzékelteti, hogy a görögség és a trójaiak küzdelme nem pusztán emberek adáz harca, de az isteneké is, akiknek egy része az egyik, másik része a másik küzdő felet támogatja, s ezen sokszor össze is civakodnak, vagy Zeusznál, a főistennél panaszkodnak egymásra. Ugyanakkor kiderül, hogy a vitézek sorsát ugyan pillanatnyilag befolyásolhatják a halhatatlanok, de legfőbb meghatározója mégis a Végzet, az ógörög drámák mozgatója.

Szabó Magda: Álarcosbál. Budapest, Európa, 2008. 228 p.

Az iskola nagy eseményre készül, álarcosbál lesz, és ez mindenkinek fontos, izgalmas esemény, de a főszereplő, Kriszti számára különösen. A bálra készüléskor és a bál folyamán egész addigi életét átgondolja. A harmadik személyben elmondott, de végig Kriszti szemszögéből ábrázolt történet azt az átmenetet mutatja be érzékeny pszichológiával és lélekismerettel, ahogyan Krisztiből nagylány lesz. A régóta érelődött gondolatok, megfontolások, vágyak és remények a megsűrűsödött események hatására egyszer csak megfogalmazódnak benne, és megtalálja saját helyét ebben az új, megváltozott világban.

Mankell, Henning: Alkonyatkor nőnek az árnyak. Budapest, Móra, 2003. 188 p.

Az író előző történetének, A csillagkutyának főszereplője, Joel ebben a történetben már 12 éves, s bár a különös kutya már nem tart vele, mégis hihetetlen kalandok esnek meg a fiúval. Például egyszer áthajt rajta egy autóbusz, ám Joelnek semmi baja sem történik, azonban azt elhatározza, hogy ezt a szerencsét meg kell hálálnia a sorsnak. Ezért hát meglátogatja Orrnélküli Gertrudot, aki bár igen különc, mégis nagyon kedves barátja a fiúnak, aki elhatározza, hogy férjet kerít a hölgynek, hogy anya és feleség lehessen. Az ideális férjjelölt, Dávid, akire a helyi kocsmában lel rá a fiú, ideális jelöltnek mutatkozik. Jót tenni azonban, úgy hogy az másoknak is jó legyen, nem is olyan könnyű, mások sorsába kéretlenül beavatkozni pedig sok félreértést és fájdalmat okozhat, többek között erre is megtanítja majd a legifjabbakat a bölcs mese, amely a valódi szeretetről és a fantázia hatalmáról szól.

Durrell, Gerald: Állatkert a kastély körül. Budapest, Európa, 1996. 161 p.

Durrell könyve egy állatkert - az általa alapított Jersey Zoological Park - krónikája. A tekintélyes állatsereglet túlnyomó részét egyik nyugat-afrikai "kiruccanása" alkalmával hozta magával az európai kontinensre, hogy kisebb-nagyobb bonyodalmak után végül is Jersey szigetén egy kastély parkjában találjon számukra végleges otthont. Madárház, hüllőház, egy nagy tó, ketrecek sokasága, és természetesen maga a kert nyújt otthont a legkülönbözőbb egzotikus állatoknak. "Portréjukat"

Durrell mulatságos, rövid történetekben rajzolja meg. Humora lefegyverző, szolidan ironikus stílusa élvezetes, a könyvből kicsendülő aggodalomra - kortól függetlenül - minden olvasónak fel kell figyelnie. A szép és elgondolkasztató könyv a tíz éven felüli gyermekeknek ajánlható.

Montgomery, Lucy Maud: Anne válaszüton. Szeged, Könyvmolyképző, 2011. 267 p.

A regényben folytatódik az árva kislány, Anne Shirley életének története. Az előzményből (Anne otthonra talál) megtudtuk, hogy meleg családi fészek fogadta be a kislányt, s ő derűvel, szeretettel viszonzta nevelőszülei jóságát. Az Anne válaszüton című, önállóan is élvezhető műben már szépséges ifjú hölgy, egyetemi hallgató, akinek választania kell két fiatalember szerelme között, s a döntés nem könnyű. Az író színes képet fest a századforduló Kanadájának egyetemi világáról, s ezúttal is kiapadhatatlan mesélőkedvvel és derűvel szövi a történetet.

Bálint Ágnes: Antal, a láthatatlan. Csíkszereda, Pallas-Akadémia, 2009. 143 p.

A neves erdélyi magyar író közel ötven tanulságos történetét gyűjti csokorba a kis kötet, amely gyerekek és felnőttek számára egyaránt ajánlható. A címszereplő Antal egy kisfiú, aki láthatatlanná válik, és ezt az új képességét kamatoztatva számtalan csodálatos kaland részese lesz, bajbajutott embereken segít. A Robi című fejezet írásai egy Robot Robi nevű bájos robotgyerek és gazdája, Ciceri kalandos történeteit beszélik el. A harmadik fejezetben a gyermekkor emlékei elevenednek meg, végül az utolsó rész történetei a szürke hétköznapiokról szólnak, amelyeket néhány emberi szóval, igaz érzésekkel színesebbé tehetünk. Megannyi történet mesél a jóságnak és a szeretetnek a diadaláról, arról, hogy akinek szeretet van a szívében, hogyan kerekedik felül a mindennapi kísértéseken, és miként tud társai számára is jó példát mutatni.

Babits Mihály: Aranygaras. Budapest, Holnap, 2006. 121.p.

Babits meséi közül azokat (Barackvirág, Dzsoni, a tengerész, Aranygaras, A Jézust kereső kisfiú, Az erdő megváltása stb.) tartalmazza kötet, amelyek egy mai, immáron szürrealisztikus, posztmodern stílusú meséket is ismerő kisgyerekek számára nem annyira elidegenítőek, mint néhány évvel korábbi gyermektársaiknak. A kötet igen figyelemre méltó kísérlet arra, hogy a szecessziós-szimbolikus-újromantikus mesét közel hozza az újabb generációk gyermekeihez. A mesék egy másik olvasatban a felnőttek kedvére lesznek, ám az is bizonyos, hogy a kamaszok igazi irodalmat kapnak, amely megérezkíti velük, hogy a mese és a nagy, felnőtt irodalom nincs is olyan messze egymástól.

Móra Ferenc: Aranykoporsó. Budapest, Kossuth, 2014. 428 p.

Az Aranykoporsó a Kr.u. 3. évszázad végén játszódik; a kereszténység terjedése létében veszélyezteteti Diocletianus császár pogány hatalmát. Serdülő fia számára őrzi a trónt, akiről azt jósolják az istenek, hogy a birodalom felvirágoztatója lesz, de ehhez feltételt is szabtak: húszesztendőskoráig kiléte titok legyen mindenki előtt. Quintipor tehát saját atyja szolgálójaként él az udvarban. Itt ismerkedik meg Galerius caesar lányával, Titanillával. Innen kezdve két alapvető motívum húzódik végig a művön: a keresztény-pogány vallási küzdelmek és a fiatalok bontakozó szerelme. A szerelem a pogány császár fiának keresztényi vértanúhalálával ér véget. Móra Ferenc a kereszténység, az új mellett tesz hitet, de az antik kultúrák, az elbukó régi szépségeinek megbecsülése nehezzé teszi számára a régi világtól való elszakadást.

Mándy Iván: Arnold, a bálnavadász. Budapest, Holnap, 2003. 174 p.

Különös, csodákkal teli világba kalauzolja el a tizenéves olvasókat a szerző. A fordulatos, mesészerű történetben játékbabák kelnek életre, hogy "gazdáikkal", a gyerekekkel együtt induljanak el a világ felfedezésére. A lírai történetek életbölcösségre, egymás megbecsülésére és még számos életigazságra tanítják a kamaszokat, akik vélhetően örömeiket lelik majd a Réber László által életre keltett meseregény olvasásakor.

Petőfi Sándor: Az apostol. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2010. 167 p.

Az apostol című művét világtörténelmi esztendőben, 1848-ban alkotta meg a költő. A drámai izzású, önéletrajzi elemekben bővelkedő elbeszélő költemény rímtelen soraiban a nemzeti és az egyetemes szabadságért meghalni kész, önfeláldozó forradalmár alakja dicsőül meg. Az NTK-klasszikusok sorozatban megjelent kiadást lábjegyzetek, a szerző életrajza, műelemzések és különféle, a feldolgozást segítő kérdések, feladatok kísérik.

Kästner, Erich: Az eltűnt miniatúr. Budapest, K.u.K., 1996. 207 p.

Oskar Külz, berlini hentes- és mészárosmester, a hurkák specialistája 30 évi szakadatlan munka után egy szép napon úgy érzi: torkig van a családjával, a feldarabolásra váró hússal s felül az első vonatra, mely történetesen éppen Koppenhágába indul. Békésen sörözik egy szálloda teraszán, mikor véletlenül megismerkedik egy csinos, fiatal lánnyal, aki szintén berlini. Ezzel kezdetét veszi az izgalmas kaland sorozat, mely Külz papa nyugodt, unalmas életét egy csapásra megváltoztatja. A regény, mely ezúttal Rejtő Jenő fordításában olvasható, az igényes szórakoztató irodalmat kedvelő olvasóknak ajánlható.

May, Karl: Az Ezüst-tó kincse. Szeged, Könyvmolyképző, 2016. 285 p.

A klasszikus indiánregényben az indiánok elrejtett kincse után folyik a nyomozás. Winnetou, Old Shatterhand és társaik megkísérik megakadályozni, hogy a rókaképűek bandája ne szerezhesse meg a kincset. A bátor harcosok végül eljutnak az Ezüst-tóhoz, hogy itt, kalandok sorát lezárva megmentsék az indiánok ősi örökségét.

May, Karl: Az inka öröksége. Budapest, SubRosa, 1994. 387 p.

A kalandos ifjúsági regény több mint száz évvel ezelőtt, az argentin pampákon és a Kordillerákban játszódik. Főhőse a rettenthetetlen Jaguár apó, aki természetesen német telepes, eredeti neve Hammer. Miután a Buenos Aires-i arénában könnyűszerrel elintéz egy jaguárt és egy vad bölényt, húszfőnyi válogatott csapatával elindul a hegyekbe, hogy tealevelet gyűjtsön. Csatlakozik hozzá az őslények után kutató német tudós, Fritz nevű szolgálójával és egy fiatalember, akiről csak az derül ki, hogy szintén német. A szórakozott tudós kétszer is a lázadó indiánok fogságába kerül, akiket egy volt aranyásó és egy torreádor vezet. A tudóst Jaguár apó menti meg a haláltól, ugyancsak ő húzza ki a csávából a békés kamba törzset is, ravaszul csapdába csalva az abipánokat. Időközben kiderül, hogy a gonosz aranyásó, aki néhány éve Jaguár fivérét ölte meg, és a bikaviador, aki az utolsó inka apjának gyilkosa, az inkák elrejtett kincsének elrablására szövetkezett. Jaguár apó révén a két gazember elnyeri méltó büntetését, miközben még arra is marad idő, hogy megtalálják a keresett őslény csontvázát és elegendő teát gyűjtsenek.

Hegedüs Géza: Az írnok és a fáraó. Budapest, Holnap, 2012. 269 p.

A regény az ókori Egyiptom világába kalauzolja az olvasót. A történet IV. Amenhotep uralkodásának tizenhét esztendejét (Kr.e. 1375-1358) fogja át, érzékeltetve, hogy ez az időszak csak egy pillanat volt a birodalom történelmének évezredeiben, de az emberiség útjának állomását jelzi. A regény történelmi magja: a fáraó vallási és társadalmi forradalma. A valós történelmi alakok - Horemheb főkincstárnok, Áj, a hadvezér - mellett fölbukkanó szereplők, köztük Thotmóze, a fáraó bátor szívű írnoke már az író képzeletének szülöttei, de életük, harcaik, hétköznapjaik a fáraó által megteremtett társadalmi megújítás-megújulás jegyében zajlanak. Az új tanok győzelméhez kötődik a fiatal írnok boldogulása is, aki csak ily módon nyerheti el szerelmét, egy pap lányát. A helyenként kalandregénybe illően izgalmas cselekménysor mögött gazdag művelődéstörténeti anyag húzódik meg. Utószó és jegyzetek egészítik ki a művet, amely a fiatal olvasóknak 11 éves kortól ajánlható.

Gyulai Pál: Babszem Jankó. Gyermekversek a magyar népköltészetből. Budapest, Unikornis, 2003. 191.p.

Gyulai Pál író, költő, kritikus a kiegyezés utáni időszak magyar irodalmának vezéralakja fél évszázadon keresztül gyűjtötte a magyar népköltészet remekeit. Ezekből olvasható egy "színes csokorra" való a kötetben. A klasszikus meséken kívül, gyermekeknek szóló népköltészeti remek is olvashatók az

írások között. Az év napjaihoz fűződő jövendölések és Az esztendő napjairól szóló versikék mellett találós kérdések valamint Szótagrejtvények és egyéb fejtvények találhatóak a gyűjteményben. Külön értéke a kötetnek, hogy Gyulai Pál munkásságáról, életpályájáról is olvashatnak elemzést a tizenévesek. Györgyi György népmesei elemeket is elegyítő, igényes, színes rajzai illusztrálják a kötetet.

North, Sterling: Barátom a mosómedvé, Rascal. Budapest, Falukönyv - Ciceró, 1998. 185 p.

Sterling North történetének gyermekkrónikása - maga az író -, lelki rokona Gerald Durrellnek, s mindazoknak, akik átélhették, mit jelent olyan szülők jelenlétében eszmélni a világra, akik utódaikban meglátják és tisztelik az önálló egyéniséget, harmonikus személyiségük szeretetet áraszt és nem agresszióval, hanem tudásukkal és empátiával nyerik el a szülőnek kijáró tiszteletet, tekintélyt. A gyermek Sterlingnek ilyen apa jutott, aki - ha nem is tudta pótolni félárva fia számára az édesanyát -, legalább mindent megtett, hogy hiányát feledtesse. A 11 éves Sterling kitűnő úszó, horgász, kirándul, csónakot épít és sok állatot tart - közöttük van Poe, a holló és Rascal, a mosómedve, de a bölcs bernáthegyi, Wowser is jó barát. A varázslatos történet egy év, jelesen az 1918-as esztendő krónikája. Elsősorban egy kislány gyermekkorának, és gyermekora színhelyének, a wisconsiniai Brailsford Junction város lakóinak életének és környezetének lenyűgöző rajza, s egyszersmind állatregény: Rascal, a szeretetre méltó kis mosómedve "portréja".

Aubry, Cécile: Belle és Sébastien. Budapest, Móra, 2010. 172 p.

Cécile Aubry ifjúsági regénye egy árva kislány és egy kutya barátságának romantikus krónikája. A történet színhelye havasokkal körülvett kis falu az Alpokban. Útban a menedékházhoz szüli meg gyermekét a szerencsétlen sorsú cigányasszony, Sébastien édesanyja, aki belehal a szülésbe. Kisfiának az árvák, a kiközösítettek élete jut osztályrészül. Igazi társa, játszópajtása végül Belle lesz, a gyönyörű bernáthegyi. A két barát együtt kóborol a havasokban, sok kalandot élnek át, Belle nem egy esetben életveszélyes helyzetből menti meg kis pajtását. Az író kitűnő beleélőképességgel szuggesztív jellemeket rajzol, mindvégig izgalmasan, olvasmányosan vezeti a cselekményt.

Dóka Péter: Betyárvilág. Történetek zsványokról, pandúrokról. Budapest, Móra, 2011. 154 p.

Komjáthy István, a neves néprajzkutató somogyi gyűjtésének betyártörténeteiből húszat választott ki és írt újra Dóka Péter, az Utószó tanúsága szerint „egyszerű, tiszta mondatokban megfogalmazva”, kiegészítve a hiányos mondatokat, bekezdéseket. A kötet azonban nemcsak az elbeszélések végső formába öntése, a gyerekolvasók számára is érthető és élvezhető műfajú szövegek megírása, hanem kitűnő szerkesztése okán is figyelemre érdemes. A szerző öt beszédes fejezetcím alá rendezte anyagát, amelyek a főszereplők megnevezésén túl, azok legjellemzőbb tulajdonságait is (Sobri Jóska, „a nyalka”, Savanyú Jóska, „a furfangos”, Juhász Andris, „a bosszúálló”) meghatározzák. A betyárélet árnyaltabb képét a Somogyi futóbetyárok blokkjába került valamint a két országos hírnévről álmodó, kutyaütő zsvány, Csirkó és Buckó kalandjait felidéző - olykor vidám, vaskos tréfákkal teli, máskor szomorkás, lírai hangvételű – történetek is segítenek megrajzolni. A szép, igényes kötet szómagyarázatokkal és Szántói Krisztián remek illusztrációival egészülnek ki – a tizenkét éven felüli gyerekolvasók örömeire.

Fábián Imre: Bihari népmesék. Nagyvárad, Literátor, 1999. 87 p.

Fábián Imre jeles mesegyűjtők - Arany László, Kodály Zoltán - kései utódként Nagyszalontán gyűjtött meséket, melyeket Zöldike királyfi címmel jelentetett meg. Ebből a kötetből azonban kimaradtak közlésre érdemes anyagok - ugyanazon vagy egymáshoz közelálló mesetípusok variánsai -, ezeket tartalmazza a Bihari népmesék című karcsú kötet. A mesemondó nagy család tagjai ezúttal is a Nagyszalonta Gacsónak nevezett külvárosában élő Sebők Józsefék. A portájukon feljegyzett mesedarabok gyűjtésének időszaka 1969 decemberétől 1971 márciusáig terjedt. A kétszer lett ember, Az Isten keresztlánya, Amália és Károlyka, Az özvegyember gyermekei, A legkisebb tündérlány és a többi történet motívumaival, képi- és nyelvi gazdagságával lenyűgöző meseanyag. A gyűjtő

naplójából című ciklus történeteit (Töltött káposzta cigányosan, Józsika sír, Ha már cigány) vélhetően csak a tizenéves olvasók tudják majd igazán megbecsülni és értékelni.

Dickens, Charles: Copperfield Dávid. Budapest, Holnap, 2002. 329 p.

A Copperfield Dávid egyes szám első személyben megírt regény. Ez is erősíti önéletrajzi jellegét, hiszen Dickens - nem is túlságosan áttételesen - a chatham boldogságot, a londoni magántanodát, a pasztyagárat, a kóborlás éveit: a küzdelmes és boldog gyermekkort álmodja vissza Dávid történetében. Művének első része, a Gyermekévek, ifjúság, melynek érzékletes szépsége magával ragadja az ifjú és idősebb olvasókat egyaránt. Egy mohó szemű kisfiú látószögéből szemlélt világ tárul föl a kötet lapjain. A felejthetetlen figurák - a bonyodalmak között anygali-optimistán bukdácsoló Micawber úr, Trotwood Betsey kisasszony, az ormótlan, de Dávid szemében gyönyörű Pegotty és Heep Urias - mind tipikus dickensi teremtmények, egy-egy emberi tulajdonság maradandó megszemélyesítői, akik mindörökké emlékezetébe vésődnek a könyv olvasóinak.

Sachar, Louis: Bradley, az osztály réme. Budapest, Animus, 2016. 235 p.

A címszereplő magatartása mindenben megfelel ragadványnevének. Nem tanul, osztálytársaival állandóan kötekedik, verekszik, azt azonban, hogy mennyire szeretne megváltozni, megjavulni, igazi barátokra találni, csak játékállatainak, Nyafinak és Morgónak súgja meg. Egy napon azonban új tanár érkezik az iskolába, Carla, aki örömmel fogadja Bradleyt és az ő értő, szerető, türelmes nevelésének köszönhetően lassan Bradley is megváltozik...

Fekete István: Cönde + Csend. Budapest, Nesztor, 1999. 223 p.

A kisregények ihletett, vallomások írások, melyek Fekete István rejtett lírai önéletrajza egy-egy epizódjának is tekinthetők. A Cönde a szülőfalu gyermekkori világát kelti életre, a Kácsalja szelíd patakjával, madaraival. Bemutatja a somogyi puszták, falvak sokszázados életét, régi lakóit, és vallomások erővel hozza vissza a múltból azokat a gyerekkori emlékeket, amelyek egy egész emberi életre meghatározó erővel hatnak. A Csend egy nyári vakáció költői érzékletességű története. A második elemit végzett kisdiák ekkor eszmél önmagára, ismeri föl környezetét és az őt körülvevő tárgyi világot. Mese, fantázia és a való világ találkozása hat rá nagy erővel, ezek alakítják, s ő boldogan merül el kápráztató gazdagságukban. A két kisregény az író több más művéhez hasonlóan prózába foglalt költemény, vallomás a természetről, a természetközeli életformáról, de a humánúmról, a jellemformálódásról is.

Cannone, Éléonore: Családcseré. Budapest, Móra, 2014. 132 p.

Hortensia nem szokványos családban él. Édesanyja a számítógép billentyűit lázasan püfölve ezeregyedik gyerekkönyvét írja, édesapja zeneszerző, de szerinte a zenét nem hallgatni, hanem érezni kell, nagybátyja feltaláló, ám kísérletezés közben folyton felrobbant valamit, nagypapja katonának képzelet magát és megállás nélkül frontharcot vív, és végül ott van a nagymama, aki ugyan már nem él, mégis minden családtaggal „szoros kapcsolatot tart fenn”. Hortenzia csendes, nyugodt családi életről álmodik - ahol mindig tele a hűtő és kiszámítható egyhangúsággal telnek a napok -, legjobb barátja, Martin viszont éppen ellenkezőleg, nagyon élvezzi pajtása hóbortos családtagjainak a társaságát, és unalmas, pontos időbeosztás szerint élő szülei helyett szívesebben élne inkább velük. A gyerekek fejében szinte egyszerre fogalmazódik meg a gondolat: cseréljenek családot egy hétre... A meglepő, mulatságos fordulatokban bővelkedő történet a tizenéves korosztály szórakoztató olvasmánya.

Arany János: Családi kör. Válogatás Arany János verseiből gyerekeknek. Budapest, Santos, [2004]. 43 p.

A címadó versben (Családi kör /1851/) a hagyományos életkép műfajának megfelelően a kis közösség, a család megtartóerejét mutatja föl a költő, miközben érzékelteti azt is, hogyan tör be a külvilág az idillbe, és finoman jelzi a nagylány elégikusan megrajzolt alakjával ennek az idillnek a törékenységét is. A "Koldus-ének" béna harcfija folytatja a versben monológját. Arany stilisztikai

bravúrral mutatja be az elcsendesedő esti környezetet, a külvilág mozgásának lassú megszűntét, majd a család elszenderedését. Emellett a mindenki által ismert klasszikus költemény mellett még öt, gyermekeknek is szóló vers olvasható a kötetben. A fülemile, A bajúsz, Juliska elbujdosása, A tudós macskája, Pázmán lovag című mesés történetekhez Jenkovszky Iván készített egész oldalas, gyakorta kétoldalas, színes illusztrációkat. Értékes kötet, a valódi irodalommal megismerkedő tizenéveseknek mindenképpen érdemes a figyelmét felhívni rá.

Mándy Iván: Csutak és a szürke ló. Budapest, Holnap, 2011. 159 p.

A mára már klasszikussá vált „Csutak történetek” első darabja a nagy képzelőerővel megáldott kisfiú, a címszereplő Csutak és a lakókerületükben talált szürke ló történetét meséli el lírai elemekkel gazdagon vegyítve. A kisfiú leghőbb vágya, hogy a kerületben lakó korabeli gyerekek csapatába beilleszkedjen. Ez azonban nem mindennapi módon történik, mert Csutak végül azért lesz a társaság központi alakja, mert egy vágóhídra szánt szürke lovat ment meg és társaival együtt gondozásba veszik a szeretetet igencsak megháláló állatot. Érdemes ajánlani a kiskamaszoknak a költői történetet.

Mándy Iván: Csutak színre lép. Budapest, Holnap, 2010. 201 p.

Mándy olykor szomorúsággal vegyes, játékos költőiségtől áthatott ifjúsági regényeiben: a Csutak-történetekben az a különleges, hogy nincs bennük semmi különleges. Értékük és népszerűségük magyarázatát éppen ez a paradoxon rejti. A leghétköznapibbnak tűnő cselekmény is átlényegül ezekben az irrealitás és valóság között egyensúlyozó, a tragikumot és a groteszket mesterien ötvöző írásokban. A gyermekévek bánatai, a kamaszok rivalizálásai, az első találkozás az alattomosággal, az erőszakkal, miközben meghátrálni kényszerül a szelídség - a Csutak színre lép jóval többről szól, mint két gyerekcsapat, a Színes Géza vezette Ér utcaiak és a Nagyvilági Főcső vezérelte Vay Ádám utcaiak vetélkedése, mint egy vézna kiskamasz, és ellenfele szembenállásáról.

Mándy Iván: Csutak színre lép + Csutak és a szürke ló + Csutak a mikrofon előtt + Csutak és Gyáva Dezső. Budapest, Magvető, 1993. 712 p.

Mándy olykor szomorúsággal vegyes, játékos költőiségtől áthatott ifjúsági regényeiben: a Csutak-történetekben az a különleges, hogy nincs bennük semmi különleges. Értékük és népszerűségük magyarázatát éppen ez a paradoxon rejti. A leghétköznapibbnak tűnő cselekmény is átlényegül ezekben az irrealitás és valóság között egyensúlyozó, a tragikumot és a groteszket mesterien ötvöző írásokban. A gyermekévek bánatai, a kamaszok rivalizálásai, az első találkozás az alattomosággal, az erőszakkal, miközben meghátrálni kényszerül a szelídség - a Csutak színre lép jóval többről szól, mint két gyerekcsapat vetélkedése, mint egy vézna kiskamasz, és ellenfele szembenállásáról. A nagyváros zsúfolt, rohanó világában, a sok élményt, csalódást és vetélkedést látott utcáin, terein játszódik a Csutak és a szürke ló, gyermekek és egy vágóhídra ítélt, vén gebe barátságának lírai krónikája, melyből 1960-ban film is készült. Akár az előzményeket, korszerű, filmképekre emlékeztető látásmód, mulatságos helyzetek, pasztikus alakrajzok, és környezetrajz teszi emlékezetessé a Csutak-regények harmadik kötetét is, a Csutak a mikrofon előttöt amelyben Csutak strandra megy, ravaszkodik, játszik, csalódik, félszeg és zseniális egy személyben, és még tükröt is tart a felnőttek sokszor önző, gyermeki szemmel nézve érthetetlen társadalmá elé. Ifjúkori szorongásokról, önmagunk erejének és erkölcsi tartásunk első megtapasztalásáról szóló üzenetet tolmácsol a Csutak és Gyáva Dezső. "Elmondani valamit a mai gyerekek hétköznapjából. Ezekből az egyszerű és mégis feledhetetlen pillanatokból, amikor a gyerek felfedezi az utcát, a teret - és egy kicsit saját magát." - vall az író történetei indítékairól.

Sachar, Louis: David nem hagyja magát. Budapest, Animus, 2006. 212 p.

A történet főhőse, David nagyon szeretne népszerű lenni osztálytársai körében, s hogy a vagány társai maguk közé fogadják, csatlakozik hozzájuk, amikor a környéken lakó idős asszonyt, a boszorkánynak tartott Mrs. Bayfieldet akarják kirabolni. A kamasz fiúk terve sikerül és a szerencsétlen védtelen idős hölgyet nemcsak, hogy kiborítják hintaszékéből, de betörik házának ablakát is és

ellopják kígyófejes botját. David tekintete azonban találkozik a kétségbeesett hölgyével, és ettől a perctől kezdve pokollá válik a fiú élete. Végül lelkiismeret furdalástól gyötörve elhatározza, hogy bocsánatot kér Mrs. Bayfieldtől, de azt még nem tudja, hogyan tegye jóvá azt, amit elkövetett.

Verne, Jules: Dél Csillaga. Budapest, Népszabadság, 2008. 247 p.

Dél-Afrikában, a nagy gyémántbányák, gyémántlelőhelyek színhelyén játszódik Verne regénye. Főhőse a fiatal francia mérnök, Cyprien Méré, aki tudományos kutatásokat végez ezen a területen, és halálosan beleszeret házigazdájának, a gazdag gyémántbánya-tulajdonosnak, Watkinsnak szép, művelt és emberséges lelkületű lányába. Megkéri a kezét, ám az apa mereven visszautasítja, leányának legnagyobb bánatára. Időközben azonban Cyprien egyik kísérlete, hogy mesterséges gyémántot állítson elő, óriási sikerrel jár: a világrekord gyémánt, a Dél Csillaga egyszerre kívánatos vővé teszi a leendő após szemében. Csakhogy a frissen elkészített gyémántnak hamarosan nyoma vész: tolvajra gyanakodnak, és Watkins annak ígéri a leányát, aki megszerzi, visszaszerzi a hatalmas kincset. A feltételezett tolvajok utáni kutatás - keresztül-kasul Dél-Afrika őserdein - adja a regény terjedelmesebbik részét, sok kalanddal, izgalommal, tipikus vernei megoldásokkal. Végül egy strucc gyomrából előkerül a Dél Csillaga, s a fiatalok így egymáséi lesznek; a boldogságnak már nincs többé akadály.

Victor, Metta Victoria: Egy komisz kölkök naplója. Budapest, Kávé, 2002. 200 p.

A két világháború közti időszak egyik legismertebb ifjúsági regénye Karinthy Frigyes "magyarításának" köszönheti népszerűségét. Maga a történet a múlt század második felében divatos anekdotázó népkönyvek stílusát követi: közszájon forgó tréfás "sztorikat" ad elő parodisztikusra élezett, néhol már-már "göregáboros" nyelven. Főhőse a tízéves Hacker Bandi, aki folytonos csínytevéseivel megkeseríti családjá életét. Bandi nemegyszer maga is bajba jut: elragadják a lovak, kiesik a száguldó gyorsvonatból, elröpül a közszemlére tett léghajón, csónakja a Niagara-vízesés sodrába kerül. Természetesen szerencsésen kikászálódik minden zúrból, hogy a következő pillanatban újabb, még veszélyesebb bonyodalmakba kerüljön. Az egymástól független epizódok a Mark Twain által is ábrázolt kispolgári-kisvárosi Amerikát idézik, kissé ugyan elnagyoltan, de vérbő humorral. A magyar fordítás különös értéke a szellemesen eltorzított, nyelvi és logikai hibákkal tűzdelt gyermeknyelv.

Szabó Lőrinc: Egy volt a világ. Versek gyermekeknek, fiataloknak. Miskolc-Budapest, Felsőmagyarország - Széphalom Könyvműhely, 1996. 141 p.

Szabó Lőrinc viszonylag kevés gyermekverset írt; ha kötetnyi versével szeretnének felkelteni a fiatal olvasók érdeklődését, óhatatlanul tágítani kell a "műfaji" határokat, a válogatás körét. Így kerül a gyűjteménybe számos olyan vers is, amely a felnőttekhez szól ugyan, de a gyerekek, a fiatalabb korosztályok tagjai számára is "megfogható" élményt jelent. A Színház a gyermekszobában című ciklus darabjai gazdag válogatást tartalmaznak a Lóci-versekből (Téli este, Káprázatok, A földgömb, A sorsjegy, Lóci meg a számok). A Gyerekek közt című ciklusban szerepelnek a Tücsökgzene önéletírásának fiatalok számára is sokat mondó gyöngyszemei (Mozdonyon, Apám a gépen, Debrecenben, A természetes csoda, Mézpergetés, Reggeli). A szél meg a nap ciklusában kaptak helyet az "igazi" gyermekversek, a Falusi hangverseny, a Hörpentő, a Tavasz, a Nyitnikék, a Sokat tud az én kezem. Ezek közül több önállóan, lapozó formájában is megjelent. Gyulai Líviusz rajzai illusztrálják a kötetet.

Szigeti Kovács Viktor: Először volt az erdő. Budapest, Ciceró, 2015. 144 p.

A rendkívül olvasmányos, fordulatos ifjúsági regényben macskák és nyestek háborúja elevenedik meg, melyet egyes szám első személyben mesél el Bársony, az ifjú kandúr. A macskák összetartó közösségben élnek a faluban. Vezérük Kaff, aki fiaként szereti Bársonyt, mióta annak apja egy nyest áldozata lett. Miután főhőseink több társukat is elveszítik a nyesttámadásokban, el kell dönteniük, hogy feladják-e addigi vadászterületüket, a mezőt, vagy harcolnak érte. Bársony – személyes bosszúvágyától is vezérelve – a városi macskákkal szövetségbe lép a háborúra, ám kudarcot vall, s igen nagy árat fizet érte. Úgy tűnik, hogy szerelme, Jázmin is elpusztult a harcban. A nagy csatát

követően a nyestek elfoglalják a macskák otthonait, a büntudattól szenvedő Bársony pedig elbujdokol az Erdőbe, ahol megismeri halottnak hitt nagyapját, a híres Pánt. Sokat tanul tőle az Erdő és a vadon élő állatok titkairól, miközben rendre szembe kerül Úzzal, a macskák királyával, aki mérhetetlen haragot táplál irántuk, mert egykor az embert választották az erdő és a szabadság helyett. Vajon helyrehozhatja-e hibáját Bársony? Az érzékletes tájleírásokkal tarkított, igényes nyelvezetű, lebilincselő ifjúsági regényt, amelynek hangulatához remekül illeszkednek Csics Emese fekete-fehér illusztrációi, érdemes a kiskamaszok figyelmébe ajánlani.

Verne, Jules: Észak Dél ellen. Budapest, Unikornis, 1999. 386 p.

A kalandos történet a 19. század hatvanas éveiben játszódik az amerikai Délen, a polgárháború idején. Hőse, James Burbank, a gazdag és emberséges floridai ültetvényes, a rabszolgaság eltörlésének híve. Fia, Gilbert, a polgárháború kitörésekor átszökött az északiakhoz, és most a Saint John folyón Jacksonville felé tartó Dupont tengernagy hajóraján teljesít szolgálatot. Burbank szorongatott helyzetben van. Régi ellensége, egy Texar nevű kétes alak, aki szenvedélyesen védelmezi a rabszolgaság intézményét, állandóan izgatja ellene Jacksonville csőcselékét...

Balázs Ágnes: Feladó: Fekete Szivárvány. Budapest, Móra, 2010. 277 p.

Balázs Ágnes a Pöttyös könyvek népszerű sorozatában megjelent ifjúsági regénye a kortárs gyerekirodalom világából teljességgel hiányzó fontos társadalmi kérdést feszeget: mi lesz a sorsa annak a csonka családban nevelkedő, cigány kislánynak, aki egyik pillanatról a másikra magára marad, apját nem ismeri, és mit sem tud származásáról? A főhős, a tizenkét éves Zsófi édesanyját súlyos baleset éri, de a kislány rettegve attól, hogy nevelőintézetbe kerül, nem szól senkinek a történetéről. Miközben a piacon munkát vállalva megpróbál gondoskodni önmagáról, és a külvilág felé olyan látszatot kelteni mintha otthon minden a legnagyobb rendben lenne, egy sor bonyodalomba keveredik. Életében először szembesül a külvilág hol elfogadó, hol elutasító, megalázó reakciójával származását illetően, most döbben rá iskolatársai korábbi megkülönböztető, kirekesztő magatartásának okára, de a kalandok sodrában életre szóló barátokra is lel. Zsófi különböző lelkiállapotát - mint a magány, a várakozás, a szorongás, a félelem, a csalódás és végül az önmagára találás, a személyiség kiteljesedése - plasztikusan ábrázoló ifjúsági regény (a cselekmény helyenkénti elnagyoltsága, didaktikussága ellenére) - toleranciára és elfogadásra nevelő, ajánlandó olvasmány a tizenévesek, elsősorban lányok körében.

Németh István: Felhőnézők. Válogatott gyermeknovellák. Újvidék, Forum, 2012. 141 p.

A vajdasági magyar író gyermeknovelláiból készült válogatás - négy fejezetbe osztva anyagát (Mi van...? Felhő futott a napra, Úszó sziget, Óvárosi udvarok) - az 1960-as évektől kiindulóan négy évtized munkásságából nyújt ízelítőt. A rövid elbeszélésekben nem annyira a történésekre esik a hangsúly, mint inkább a gyermekvilág jelenségeire, sokszínű érzelm- és gondolatvilágára, amelynek Németh István empátiákkal megérett – sohasem kívülálló – hiteles közvetítője. A múltat felidéző, lírai hangvételű emlékezések sorában a szülő figyelme, feltétlen szeretete elvesztésétől való rettegés, a felnőtt dicséretére és elismerésére való vágyakozás, a megszegyenüléstől és az elutasítástól való félelem, a bátorságpróba, a barátságban és szerelemben való csalódás, a féltékenység, a gyerekkori trauma, egy-egy apró esemény, hangulat felidézése, impresszionisztikus megörökítése egyaránt jelen van. A magával ragadó, őszinte hangú írások a 11-14 éves korú olvasók, különösen a lányok figyelmére számíthatnak - érdemes ajánlani a körükben.

Felvidéki magyar népmesék. Oroszlánkő. Szerk. Majtényi Zoltán. Budapest, Unikornis, 2001. 179 p.

A Nagy magyar mesemondók című sorozat egyfelől a legnevesebb íróink (Jókai, Móricz, Gárdonyi, Arany László, Heltai Gáspár és mások) meséit gyűjtötte össze, másfelől pedig területi szempontok szerint válogatta kötetbe a meséket. Jelen kötetben felvidéki történetek olvashatók. Nem pontosan a földrajzi Felvidék a gyűjtés területe, hanem a Dunától északra elterülő, keletre egészen Erdélyig nyúló vidék, tehát Kárpátalját is ide számították a szerkesztők. A kötetben nemcsak mesék szerepelnek, hanem verses szövegek, valamint mondák és regék is, hűen reprezentálva a Felvidék ama

jellegetességét, hogy meséit átszövi a történelmi légkör, és megfordítva: mondái meseszerű, csodálatos világot jelenítenek meg. A mesék élvezetesek, olvasmányosak, mégis igényesek és őrzik a népi nyelv világát, szókincsét, grammatikai fordulatait, stiláris jegyeit. A kötet fejezetei tematikusan tagoltak: vannak tájakról, városokról, várakról szóló történetek, ezekben például Beregszász, Szeben, Eperjes egy-egy eseményével ismerkedhetnek meg az olvasók. Külön fejezetben olvashatók a Mátyás-mondák, majd Ég és föld lakói címmel - a természet jelenségeihez és az állatvilághoz fűződő történetek következnek. A kötethez Keresztes Dóra készített rendkívül szép kivitelű, művészi ihletettséggű rajzokat.

Ryan, Pam Muñoz: Fuss, Artemisia, fuss! Szeged, Könyvmolyképző, 2009. 204 p.

Maya – miután balesetben elveszíti szüleit – apai nagyanyjánál, Agnesnél lakik. A nagymama a kislány édesanyját hibáztatja a bekövetkezett tragédiáért, ezért még csak felidézni sem hajlandó az emlékét. Ám az apró emlékfoszlányok, amelyek néha Maya eszébe villannak, fontos és szép dolgokat idéznek: anya altatódalt énekel vagy elalvás előtt a legkedvesebb állatairól, a szabadon, széllel száguldó vadlovakról mesél. Amikor Agnes váratlanul meghal, Maya az addig gondosan titkolt anyai ági rokonaihoz kerül, ahol nagynénje, Vi néni bevezeti őt a mustángok csodálatos, szabad világába. Közülük egy, az Artemisia névre hallgató barna-fehér kanca - édesanyja legkedvesebb lova – a kislányt is bizalmába fogadja. A történet során kialakuló szoros barátságuk, egymásrataltságuk szép és megható lírai betétje az olvasmányos ifjúsági regénynek, amely elsőként is az állatokat, lovakat szerető lányok körében számíthat sikerre.

Adams, Richard: Gesztenye, a honalapító. Budapest, Partvonal, 2012. 415 p.

Az eredetileg 1972-ben megjelent fordulatos regény főszereplői nyulak, akik új otthon alapítására vállalkoznak. A szerző aprólékosan kidolgozott világot épített fel a tapsifüleseknek, akiknek saját nyelvük, törvényeik, mitológiájuk van. A legapróbb nyúl, Vakarcs látnoki képességekkel bír, megérzi, hogy a nyúltanyát óriási veszély fenyegeti, ám a főnyúl, Threarah hallani sem akar erről. A nyulak egy kisebb csoportja azonban Gesztenye vezetésével útra kel, hogy máshol telepedjenek le. Kalandos útjuk során eljutnak egy csapdákkal teli tanyára, és ezért egyikük majdnem az életével fizet. Majd onnan továbbállva, újabb veszélyekkel dacolva eljutnak a Watership-fennsíkra, ahol találkozunk néhány régi társukkal. Magyal kapitányék szomorú beszámolójából értesülnek arról, hogy a katasztrófa, amelyet Vakarcs megjósolt, valóban bekövetkezett, és alig élte túl valaki. Ezután együtt folytatják utazásukat, melynek során meg kell küzdeniük a kegyetlen Nadálytő generálissal is...

Hegedüs Géza: Géza fia, István. Budapest, Seneca, 1999. 131 p.

Hegedüs Géza történelmi regényének kora, a 10. század vége valódi korforduló, amikor Magyarország népe választást előtt áll: választania kell pogányság és kereszténység között, a nomád kalandozó életforma és a letelepedett, dolgozó élet között, és legfőképpen az ősi hagyományok és az európai mentalitás között, melyet egyfelől Koppány somogyi uralma, másfelől Géza fejedelem esztergomi udvara jelképez. A szerző történelmi regényében nem pusztán azt ábrázolja, miképp csap össze magyar földön a két világ, de arról is beszél: a feladatok súlya alatt miként érik uralkodóvá István. A feszes szerkezetű, viszonylag kevés szereplőt mozgató, néhány helyszínre és jelenetre koncentráló - csaknem minden epizódjában szimbolikus jelentésű - cselekményű regény fontos történelmi tanulságot fogalmaz meg - fiatalok számára: csak a nagy jellem, a maga sorsát népének, hazájának alárendelő személyiség lehet a történelem alakítója.

Pergaud, Louis: Gombháború. Budapest, Európa, 2010. 264 p.

1912-ben jelent meg először Pergaud regénye, amely – annak ellenére, hogy szerzője előszavát azzal kezdi, hogy műve nem kisgyermeknek és nem is ifjú szüzeknek szól – Franciaországban olyasféle ifjúsági alapkönyvnek számít, mint nálunk A Pál utcai fiúk. A fordulatos történet a 19. század végére, a vidéki-paraszti Franciaországba kalauzol bennünket. Két kis hegyvidéki falu lakói emberöltők óta gyűlölik egymást, nem csoda, hogy a gyerekek is hadban állnak. A történet vérbő főhősei tizenkét év körüli parasztfiúk, akik elhatározzák, hogy összezsapásaikban igyekeznek foglyokat ejteni, akiket

aztán megszabadítanak mindentől, amitől csak lehet, nadrágtartóktól, gomboktól. A nagy „gombháborúban” hőstett és árulás, csel és ellencsel egyaránt megeshet. Bognár Róbert bravúros fordítása remekül visszaadja a szereplők ízes beszédét, s az olvasókat lábjegyzetek is segítik az idegen kifejezések megértésében.

Verne, Jules: Grant kapitány gyermekei. Szeged, Könyvmolyképző, 2008. 726 p.

A skóciai származású Grant kapitány vezérelte "Britannia" a Csendes-óceán egyik lakatlan szigeténél hajótörést szenved. A katasztrófát csak a kapitány és két matróza éli túl. Akárcsak Defoe Robinsonja, ők is a szerencsétlenül járt hajóról megmentett anyagokból teremtik meg életben maradásuk feltételeit. Egy palackban három nyelven írt segélykérő levelet helyeznek el, és a tengerbe dobják. Majd két év telik el, míg a palack emberek kezébe kerül: Lord Glenarvan "Duncan" nevű jachtján hajózva találja meg. A víz az írás nagy részét olvashatatlanná tette, s csak egy fontos adat maradt olvasható: a hajótörés helye. Az expedíció körbehajózza az adott szélességi fokot. Ezernyi nehézséget, betegséget, kudarcot legyőzve végre siker koronázza erőfeszítéseiket. Grant kapitány gyermekei - akik részt vettek az expedícióban - viszontlátják már elveszettnek hitt apjukat, s a "Duncan" közel egyévi távollét után, sikeres útja végén befut a hazai kikötőbe. Az író egyik legnépszerűbb regénye, annyi más Verne-műhöz hasonlóan, a bátorságot és az önfeláldozást dicséri a kalandokban, tanulságos földrajzi leírásokban, romantikában és humorban egyaránt gazdag történetben.

Bálint Ágnes: Hajónapló. Budapest, Móra, 2016. 137 p.

A bátor Faragó Laci és a "kisokos" Radó ötödikesek, és néhány dologban különböznek ugyan, de mindketten szeretnék "elhajózni" a hétköznapiakból - egy vidám, színes, felejthetetlen nyaralásba. Rátalálnak Ramónára, a korhadoszó bárkára, ami évek óta Dunaszigetiben, egy öbölben várja a jobb napokat. A két barát kiharcolja, hogy - mint az igazi tengerészek - a nyarat a hajón tölthessék. Játszóársakat szereznek és megkezdődik a nagy kaland, amelyet Sajdik Ferenc mulatságos illusztrációi keltenek életre.

Szabó Judit, G.: Hárman a szekrény tetején. Budapest, Móra, 2014. 154 p.

Andrea mindig a szobájában álló öreg szekrény tetején keres menedéket, ha valami bántja. Ott köt ki azon napon is, amikor bemutatják neki Médit, a Svájcba távozott apjukkal élő legidősebb nővérét, aki egyáltalán nem nyeri el Andrea tetszését: „Csupa kivasalt szalag az egész dagadt lány!” - összegzi kétségbeesetten első benyomását. Az újonnan érkezett nővérke szívesen foglalna helyet Andreával a szekrény tetején, aki viszont hallani sem akar arról, hogy húgán, Éván kívül még valakivel megossza csöndes magányát. A feszült légkörben jó megoldásnak tűnik, hogy a nyári vakációt Andrea és Éva Méditől távol, óvári nagynénjüknél töltsék. Az új barátok és az unokatestvérek körében, Andrea „sok pompás nyári találmányának” köszönhetően repül az idő és mire újra hazatér már természetesnek tűnik, hogy a testvérek a dagadt Médivel (aki mellesleg most már Mari névre hallgat és „jóval testvérebbnek tűnik, mint megérkezésekor”) együtt hárman osztozzanak az ócska szekrény tetején. A kamaszlányok világát sok humorral megelevenítő regényt Várnai György szellemes illusztrációi egészítik ki.

Kipling, Rudyard: Három kópé. Budapest, Holnap, 2011. 255 p.

Kipling a diákélet, a kamaszkor világát idéző, először 1899-ben kiadott világhírű regényét önéletrajzi emlékek alapján írta: 1878 és 1882 között Devonshire-ben ő maga is egy katonai pályára előkészítő bentlakásos intézet növendéke volt. A diákfurfangokban, tréfákban, csínytevésekben bővelkedő cselekmény három főszereplője szoros baráti szövetségben mindent megtesz, hogy a zord, katonás fegyelmű intézet szabályait kijátssza, és némi szabadságra meg kalandos akcióra legyen lehetősége. Az angol diákhumor nyelvezetének magyarra átültetése - Benedek Marcell munkája - nem könnyű feladat, ám a távoli, furcsa, iskolaéleti kalandok fordulatossága, elevensége ma is lebilincselő lehet.

Utassy József: Hóvirágbúvóló. Budapest, Littera Nova, 2000. 36 p.

Utassy József egy híján negyedszáz versében sokféle árnyalatban, rendkívüli gazdagsággal énekl meg a tél színeit, hangulatát (Hull a hó, Rózsák fázna), a tavaszvárás izgalmát (Cineg a cinege, Koratavas). A költő hol keresetlen egyszerűséggel szól, máskor pedig telitalálattal képekben érzékelteti rosszkedvünk telét. A verseket Veres Dorottya finomvonalú rajzai illusztrálják.

Twain, Mark: Huckleberry Finn. Budapest, Ciceró, 2012. 307 p.

A regény az író Tom Sawyer kalandjai című regényének folytatása, de önmagában is kerek történet. Címszereplője, Huckleberry Finn egy részeges csavargó fia, aki új környezetbe kerül. Jótévedő mindent elkövetnek, hogy kulturált embert faragjanak belőle, de Huck nehezen viseli el a "rabságot", amely - nem kívánt módon ugyan - de véget is ér: apja ellopja és visszaviszi az erdőbe. Az öreg brutalitása elől csellel megszökik, megrendezi saját meggyilkolását, tutajt szerez, és a Mississippin utazik lefelé. Egyik nap felfedezi, hogy régi barátja, egy szökött néger rabszolga is a szigeten bujkál. Huck elhatározza, hogy Jimet szabad földre juttatja, Útjuk igen veszélyes, sokszor nehéz helyzetbe kerülnek. Tervük mégis sikerül, amelyben a váratlanul felbukkanó Tom találékonysága is segíti őket. A kalandozások után a két fiú ismét visszatér a civilizált életbe, és Jim sorsa szintén megnyugtatóan rendeződik: szabad lesz. A kalandokat Huck meséli el, kedves humorral, a kamaszok közvetlen hangján. A történet során nemcsak a gyerekek lelki világába, hanem az akkori telepések zord életébe, a négerek helyzetébe, gondolkodásmódjába is bepillantást nyújt a szerző, aki gyermekhősein keresztül a társadalomból kiábrándult ember szabad és egyszerű élet utáni nosztalgikus vágyának ad hangot.

Áprily Lajos: Igaz mesék állatokról. Budapest, Kortárs, 1994. 43 p.

Az én erdőm című sorozat Igaz mesék állatokról című kötetében a gazdag élményvilág művészi erővel tárul föl. Az írások színhelye a varázsos szépségű, sejtelmes Hargita vidéke, jelesül az író-költő gyermekkorának legszebb éveiről tanúskodó székelyföldi Sóvidék, Parajd, a Kis-Küküllő forrásvidéke. Itt esnek meg a történetek - legtöbbjük vadászélmény. Unokáinak idézi föl egykori gyermeklényét Áprily, amikor rácsodálkozott a félelmetes erejű, de mégis halálra sebzett hiúz tetemére, amikor egy haldokló őz nézett vele szembe, vagy amikor pajtásaival a héja félelmetes röptét figyelte. A medve, a Róka-história, de a többi elbeszélés is élethalálharcról tudósít, arról a hatalmas küzdeletről, melyet az állatok vívnak nap mint nap fennmaradásukért. Áprily írásművészete és mély humánuma avatja igazi élménnyé A hiúz, a Két őz, a Cinkék és a többi állat megkapó történetét.

Nagy Katalin: Intőkönyvem története. Szeged, Könyvmolyképző, 2015. 172 p.

Nagy Katalin első ízben 1974-ben kiadott, Intőkönyvem története című ifjúsági regényét eddig hét nyelvre fordították le, és sikeres tévéfilmet is készítettek belőle. Főszereplője Melinda, hetedik osztályos tanuló, aki nagyszüleinél nevelkedik Tiszaáron. A békés, boldog gyerekeknek azonban vége szakad Tata - szeretett nagyapja - halálával, mert a kislány Pestre kerül szigorú nővéreivel együttlakó édesanyjához. Az új, szokatlan környezetben az addig jól tanuló Melinda sorra kapja az intőket. Tizenkét intőjének történetét meséli el, amelyeken keresztül kibontakozik egész élete, és fény derül a zűrös viselkedése hátterében álló lelki problémákra. Az idegen környezet; a kiszámíthatatlan, ismeretlen emberek; az őt folyton nevelni akaró, szigorú nagynénik, és végül a legfontosabb, az új apa fölbukkanása, aki bár minden szempontból megfelel a kamaszlány elvárásainak, mégis megzavarja anya és lánya bensőséges együttlétét – mind-mind dacot és lázadást váltanak ki az őszinte, egyenes jellemű kislányból. Melinda érzelmi viharait, ellenállásait, majd az új apához vezető útjának megtalálását az érzékeny kamaszlélek alapos ismeretében, hitelesen mutatja be a kötet.

Jókai Mór: Jókai Mór meséskönyve. Budapest, Magyar Könyvklub, 2003. 158 p.

A tíz Jókai mesét tartalmazó kötet nemcsak történeteivel ejti majd rabul az olvasókat, hanem az 1884-ben a Révai Kiadónál megjelent mű hasonmás jellegű kiadásával - szép kivitellel, a mesék hangulatához igazodó színvonalas, korhű illusztrációival - művészi élményben is részesíti őket. A tengerszem tündére című mese az erdélyi Szent Anna-tóhoz fűződő legendák sokaságából szemléltet egyet csodás mese formájában. A leotungi emberkének szinte kivétel nélkül minden Jókai

meseantológiában felbukkan. A Mátyás király és a szegény varga meséje is azt példázza, hogy a szegény székely jutalmul kapott fényes mentéje elszakadhat bár, de királya iránti hűsége "elnyúlhatatlan". A történeti regék, legendák, mondák földolgozása mellett számos elbeszélés (Oroszlánhűség, A kis király beszélő babája, A királynő babái stb.) hirdeti a szépség, a jóság erejét, az író igazság iránti szeretetét. A színvonalas szép kötet a gyerekek széles körében ajánlható.

Aszlányi Károly: Kalandos vakáció + Az Északi-park felfedezése. Budapest, Ciceró, 2011. 219 p.

A század első felében élt író gyermekregénye a Felfedező társaságának kalandjairól szól. A Felfedező tizenéves gimnazisták, vezetőjük a megfontolt, okos Üsti, a tagok pedig: Merezsényi, Gomb Lexi, Müller és Gyapi, a jegyző, aki mindeme kalandokat leírja az igazságnak megfelelően. A Kalandos vakációban minden egy év végi könnyelmű meghívás következménye: a Felfedezőket Báró osztálytársuk meghívja apja birtokára, s elhenceg saját mozdonyával, vitorlázó repülőjével. A fiúk szaván fogják, és kiderül a turpisság, de a sápvári kastélyban és gazdaságban azért sok érdekesség várja őket, végül is az egész vakációt ott töltik. Vadásznak, rozoga autót vezetnek, még egy gazdátlan mozdonyt is elkötnek jókora galibát okozva, ugratják egymást és hatalmas háborúkat vívnak. Darabot adnak elő, bált rendeznek - hiszen megérkezik a házigazda Xénia nevű húga is, aki miatt Gyapi és Üsti párbajoznak. Aszlányi humoros könyve már sok kisfiúval szeretettette meg az olvasást, szívből ajánljuk olvasni még nem szerető gyerekeknek.

Dickens, Charles: Karácsonyi ének + Tücsök szól a tűzhelyen. Budapest, Édesvíz, 1997. 188 p.

A nagy angol író két kisregényét tartalmazza a kötet. A Karácsonyi éneket Dickens 1843-ban írta. A tanmese főhőse a "szipolyozó, zsugori, markoló, kaparintó, kapzsi vén bűnös", Scrooge üzletember, akinek még a karácsonyról is az a véleménye, hogy "minden hülyét, aki vidám karácsonyt szajkóz, tulajdon pudingjában főzetnek meg és magyalággal átszúrt szívvel temettetnek el". Írnokának, Bob Cratchitnek és nyomorék fiának, Timnek sorsa - a Jövendő Karácsonyok szellemének álomszerű, csodás beavatkozásával - mégis az ő közreműködésével fordul jóra. Az író egymást követő években írt karácsonyi történetei közé tartozik az 1845-ben született Tücsök szól a tűzhelyen. Az elbeszélés mese és valóság ölelkezése; tanítása könnyen összefoglalható: "Akinek tücsök szól a tűzhelyén, az a legboldogabb ember a világon". Mire a kisregényben hármat cirpel a tücsök, kiderül, hogy a szereplők - a jámbor Peerybingle fuvaros, Plummer, az öreg játékkészítő és a többiek - vajon a boldog emberek közé tartoznak-e? A két varázsos írás Dickens írásművészetének gyöngyszeme.

Kárpátaljai mesék. Összeáll. Bágyi Anna Erzsébet. Budapest, Libra, 1997. 48 p.

A Kárpátaljai mesék ékes példája annak, miként lehet szerény anyagi lehetőségek között is kellő elhivatottsággal, szakértelemmel rangos irodalmat adni a gyerekek kezébe. Bágyi Anna Erzsébet, a kötet összeállítója tíz mesével kíván képet rajzolni Kárpátalja mesekincséről. Az előbeszéd, az élő mesemondás hangulata árad a való élet keserveit, küzdelmes sorsfordulatait a mesék varázslataiba megmerítő történetekből, amelyek mindegyike ígéri a nehéz napok után fölvirradó örömeket, de csak annak, aki helyes úton jár. A Kárpátalja történelmi múltját, újkori történelmét megrajzoló mesék közül néhányat maga az élet írt.

Benedek Elek: Katalin. Budapest, Heted7világ, 2004. 175 p.

A leginkább mesegyűjtőként ismert író Katalin című leányregénye 1895-ben jelent meg. A műfaj átlagából annak okán emelkedik ki a regény, hogy szerzője a címszereplő törékeny alakja köré reális történetet szőtt, miközben a lélek halk hangjait, finom rezdüléseit is remekül megérezkíti. A cselekmény szerint Katalin személyes boldogságát háttérbe helyezve, magát a kemény munkától sem kímélve teljesíti kötelezettségét, amikor felneveli árva testvéreit. A családjáért álmait föláldozó lány élete szépen példázza a szeretet és emberiség hatalmát. A történet végén Katalin boldog "nagyamaként" él övéi körében, az olvasó pedig reméli, hogy családtagjainak megtartó szeretete kárpótolja őt az eltemetett álmokért. A bizonyos szempontból, mára már "megkopott" történet az olvasni igazán szerető fiatal lányoknak ajánlható.

Durrell, Gerald: Keeper, az állatkert őre. Budapest, Pesti Szalon, 1996. 30 p.

A gyermekkönyv négy lábú címszereplője nem akármilyen. Keeper - ahogy neve is mondja - felügyelő, és nem is akármilyen birodalom őre. A boxerre van bízva a tudós biológus, Gerald Durrell házát övező hatalmas kert, mely gazdag állatparadicsom. Jut benne hely két pingvinnek, a tapírcsaládnak, a kecses rózsaszín flamingóknak és más állatoknak, Keeper mindőjüket barátjaként tartja számon. A gyerekolvasók elkísérhetik napi ellenőrző útjára a derék négy lábút; megtudhatják, miről beszélget Keeper Jambóval, a gorillacsalád fejével; milyen fortélyosan deríti jókedvre Dallyt és Dillyt, a búslakodó pingvineket. Közben persze "komolyabb" dolgokról is szó esik: egy-egy állatfaj szokásairól, viselkedésük sajátos és többnyire ismeretlen jegyeiről. Keith West illusztrációi díszítik a kötetet.

Fekete István: Kele. Budapest, Móra, 2015. 244 p.

Fekete István regényének fő- és címszereplője Kele, a méltóságteljesen mozgó, öreg gólya. Ólomgolyóval a szárnyában nem kelhet útra társaival, hanem idegen környezetben, ismeretlen télben küzd a gyógyulásáért, és gyanakvóan fogad minden segítséget. Új otthonának lakóival, az emberrel és a háziállatokkal nehezen megy a barátkozás, ám a következő nyárutón már nem a félelemnek, hanem ősi ösztöneinek engedelmessé szánva elrepül a dél felé. Az író mély természetszeretetéről és humanizmusáról áthatott szép regény maradandó élményt nyújt majd az olvasóknak.

Csukás István: Keménykalap és krumpliorr. Szeged, Könyvmolyképző, 2017. 264 p.

A történet szereplői abból a "tényből" indulnak ki, hogy az általuk működtetett "Hörömpő cirkusz világszám". Az 1973-ban írt ifjúsági regény egyik főszereplője Péter, a Vadliba őr tagja, aki megbetegszik, és ez a sajnálatos esemény indítja el a cirkusz megalakításának gondolatát is. A gondolatot csakhamar tettek követik és a nagyérdeműt olyan "világszámok" kápráztatják el, mint a Kis Réce, azaz Rozmaring bohóc tréfái, Marci zsonglőr mutatványa, Karcsi, művésznevén Jim és Joe, levegőben elvégzett akrobatikus gyakorlatai, és Süle, azaz Negyedik Emánuel éhezőművész produkciója. És természetesen ott van mindenhol a mára már fogalommal vált "Bagaméri, aki a fagyaltját maga méri". Az izgalmas, fordulatokban bővelkedő remek ifjúsági regény több mint harminc év elteltével is ugyanúgy szórakoztatja majd a kamaszokat, mint megírása idején.

Jules Verne: Kétévi vakáció. Budapest, Holnap, 2014. 337 p.

Egy jó nevű új-zélandi nevelőintézet vakációra készülő növendékeivel elszabadul Auckland kikötőjéből a "Sloughi" nevű vitorlás. Az egészséges álmából felriadó tizenöt különböző nemzetiségű gyerek és kamasz hajóját az orkán játékszerként sodorja a messzeségbe, és az elemek tombolása közepette a megrongálódott hajó egy lakatlan szigeten ér partot. A bajban gyorsan összekovácsolódó kis közösség számot vet a ténnyel, hogy egyelőre reményük sem lehet a hazatérésre, így hosszas tartózkodásra rendezkednek be a szigeten. Nyári vakációjuk kétévire nyúlik, miközben rengeteg - férfit próbáló - kalandot élnek át. Vernének ez az 1888-ban írt regénye örökké vonzó, fiatalokhoz és felnőttekhez egyaránt szóló könyv.

Kinőttelek. Versek kamaszoknak. Vál. Rigó Béla. Budapest, Sziget, 2005. 159 p.

Rigó Béla remek válogatása abban segíti majd a kamaszokat, hogy a "Kinőttelek" kissé ijesztő időszakában, amikor az este levetett nadrág reggelre rövidebbé válik, a versek segítsenek megérteni a változások okát, pontosabban szólva a versek majd együtt nőjenek olvasójukkal. Csorba Piroska néhány sora, amely a kötet ars poeticáját is tükrözi, remekül példázza a kamaszok életérzését ("Kinőttelek / mint a tavalyi cipőt / a télikabátot / a gyerekszobát // Néha már azt hiszem / másik anyát és apát kéne szerezniem / aki együtt nő velem / rugalmasan"). A gyermeklírai darabokban a kamasz lélek megannyi titka, rejtélye és fájdalma értelmezést nyer, ám a versek esetlegesen komor hangulatát az illusztrátorok, Kállai Nagy Krisztina és Czétényi János remek humorral fűszerezett rajzai oldják. A magyar irodalom élő és klasszikus írói közül többek között Ágai Ágnes, Csoóri Sándor, Eörsi István, Faludy György, Kányádi Sándor, Kosztolányi Dezső, Petőfi Sándor, Rigó Béla, Romhányi József, Szabó Lőrinc, Tandori Dezső, Tamkó Sirtó Károly, Varró Dániel, Zelk Zoltán gondoskodnak arról, hogy

a kamaszok ne csak megszeressék a verseket és a versolvasást, de egy életre komoly kapcsolatban maradjanak az irodalommal.

Twain, Mark: Koldus és királyfi. Budapest, Móra, 2012. 217 p.

Az amerikai író kedvelt témája, amelyhez vissza-visszatért, az európai középkor volt. A Tudor-kor világát kelti életre a Koldus és királyfi, amely korrajzát és történelmi háttérét tekintve többé-kevésbé hiteles, bár maga a történet anekdotikus fikció. Az eredetileg 1882-ben megjelent regény romantikus történetének értelmében VI. Edward - még királyfiként - ruhát és sorsot cserél egy londoni koldustolvaj család sarjával, és így megismerkedik a nyomorúsággal, népe elesettjeinek szenvedésével. Az olvasók Révbíró Tamás fordításában izgulhatnak és gyönyörködhetnek a kis Tom Canty és a királyfi viszontagságainak lírai és mulatságos, érzelmes és mókás történetén.

Öz, Erdal: Korkut apó történetei. Budapest, Magyar Napló, 2014. 155 p.

Korkut apó történetei az 1. évezred közepén a Kaszpi-tengertől keletre feltűnt lovasnomád nép, az oguzok eredetéről, vándorlásairól, hódításairól, hősi tetteiről mesél. Az ősi eposzá összeállt mű hosszú ideig szóban terjedt, föltehetően a 15. század fordulóján jegyezték le először, a néphagyomány a legendás oguz lantos költőt, Korkut atyát véli az elbeszélések szerzőjének és első előadójának. A kötet fordítója, Tasnádi Edit utószava szerint: „Hogy valóban élt-e, nem tudjuk. A műben az oguz népek igriceként tűnik fel, aki kobozkísérettel adja elő a történeteket. Bölcsként tisztelik – alakjában az ősi sámánalak őrződött meg: ő az, aki megoldja a nehéz helyzeteket, és ő ad nevet a hősöknek.” Korkut apó tizenkét történetéből - megőrizve az eredeti elbeszélések archaikus hangulatát - hatot ültetett át a mai török nyelvre, a jeles török író, Erdal Öz (1945-2006). A versbetétekkel gazdagított balladai szépségű történetek egy harcias, lobbanékony természetű pásztornép életébe engednek bepillantást, amelynek témái elsőként egymás ellen folytatott harcokkal, szomszédos népekkel, vagy természetfölötti erővel vívott csatákkal foglalkozik, ám a fordulatos cselekmények alakulásában a bátorság, vakmerőség mellett az összetartásnak, a barátságnak, a nők védelmének, a nagy érzelmeknek, a lángoló szerelmeknek is fontos szerep jut. A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával megjelent, Oláh Katalin színes rajzaival díszített, színvonalas kiadványt érdemes ajánlani a 11-14 éves korú gyerekeknek.

Turbuly Lilla: Kosársuli. Budapest, Móra, 2014. 211 p.

A tizenhárom éves Homonnai Julcsi szenvedélye a kosárlabda, ennek okán – bizonyítva szüleinek önállóságát - beiratkozik a kapornaki sportiskolába és beköltözik az iskola kollégiumába. A kezdeti nehézségeket hamar feledtetik az új barátok és a közös élmények, mert a kemény edzések és tanulás egyhangú rutinjában a lányoknak sokféle problémája vár megoldásra: titkos segélyakció megszervezése osztálytársuk a vadóc Linda számára, a csapat győzelme, a második helyezett, az ezüstérem megszerzése, a tanulmányi eredmények szinten tartása, felkészülés az év végi hangversenyre és persze a fiúk, akiken nem könnyű eligazodni. Julcsi számára különösen fontos hogy tisztázza saját érzéseit, mert egyszerre érez vonzalmat a jóképű fiatal tanár, Zoli bácsi és a magas, vékony, világosbarna hajú, sötétbarna szemű osztálytársa, Karesz iránt. Turbuly Lilla regénye Keszeg Ágnes fekete-fehér rajzainak kíséretében nagyszerűen adja vissza a kamaszlányok kollégiumi együttélésének hangulatát, a számukra nagy jelentőséggel bíró hétköznapi gondokat és a kamaszszerelmek szépségét. A pöttyöskönyv-sorozat kiemelkedően jó darabja sikerre számíthat a mai kamaszlányok körében.

Tordon Ákos: Körülöttem forgott a világ. Budapest, Szent István Társulat, 2000. 168 p.

Tordon Ákos kötetében kisgyermekkorának történeteit gyűjtötte egybe. Valóságos tündérvilág tárul fel a kötet lapjain: a régi polgári család hagyományai, amelyek között az "egyszem" fiúcska felnövekedett, a magyar történelmi múlt dicsőséges emlékét őrző nagypapa meséiből feltöltekve. Feltűnik a kötetben a fiúgyermekére nem sok időt szánó, de őt mélyen szerető ügyvéd apa, és gyenge szaglása miatt kiszuperált vadászkutyája. De megismerhetik az olvasók az író szülővárosának, a Nyitra megyei Érsekújvárnak a miliójét is. Életre kelnek a család és a városka jellegzetes és szeretnivaló

figurái. Szép, szívet-lelket vidámító, valódi olvasmányélményt kínáló kötet, bátran ajánlható a nagyobbacska gyerekeknek.

Balázs Ágnes: Lufi és az elcsereált születésnap. Budapest, Móra, 2010. 234 p.

Lufi kamaszodik. Legalábbis a környezetében élők állandóan ezt mondogatják, bármit is tesz. Pedig Lufi csupán egy kis odafigyelésre vágyik, hiszen mióta az ikerpár megszületett, szülei sokkal kevesebb időt tudnak rászánni. Példának okáért, megfélelkezve Lufi tizenkettedik születésnapjáról, éppen a nevezetes napon készülnek elutazni egy kis kikapcsolódásra. Nagymamájának azonban mentőötlete támad: cseréljék el a születésnapjukat. Így aztán Lufi egy hónappal később tarthatja meg világra szóló születésnapjait, amikor már a szülei is otthon lesznek, sőt legjobb barátja, Szamáca is. A fiú ugyanis Londonba utazott cserediákként. A kiskamaszok lelkében nagy viharok dúlnak, Lufi féltékeny lesz, mert Szamáca küldd egy fotót, amelyen egy magyar diáklánnyal látható összebújva a londoni állatkertben, ezért hősnőnk elhatározza, hogy ő féltékennyé teszi a fiút. Az érzelmi viharok az osztálytársait sem kímélik, szerelmek, szakítások követik egymást, sőt néhányan akaraton kívül a szülők szerelmi bonyodalmaiba is belekeverednek. A kötet szereplői mindezeket orvoslandó, megalapítják a SZÖSZ-t, a Szenvedő Öreglányok Szervezetét, valamint a LÁP-ot, azaz a Lelkiállapotok Panaszirodáját. Közben pedig gőzerővel folyik Lufi születésnapjait szervezése, amelyen aztán a lány megkapja a legszebb ajándékot. Békés Rozi kedves, fekete-fehér illusztrációi kísérik a történetet, amely a kiskamasz lányoknak ajánlható.

Szigeti Kovács Viktor: Lúna gyermekei. Budapest, Ciceró, 2016. 147 p.

Az igényes nyelvezetű, rendkívül olvasmányos, fordulatos regény a gólyák világába röpíti olvasóit. A szigorú Esztrág vezetésével a gólyacsapat minden évben biztonságban teszi meg a nagy utat Afrikába, és ezért társai tisztelik és szeretik az öreg gólyát. Csak egy kivétel akad, a fiatal Márkus, aki át akarja venni az irányítást. Esztrág apja, az idős Akk útközben régi meséket mond a kölyköknek, a kíváncsi Cser, Kuncog és Vacak pedig áhítással hallgatják az őseikről, Lúnáról és Dragonról szóló történeteket. Találkoznak Regével, a vénséges vén fával, aki figyelmezteti a gólyákat, hogy veszély leselkedik rájuk, s ezúttal inkább otthon kellene tölteniük a telet, de ők nem hallgatnak rá. Rege nem téved, a gólyákra ezúttal kalandosabb utazás vár, hiszen feltámad Ferdinánd, a vihar, aki ezer évente egyszer hatalmasra nő, s ilyenkor óriási dühe és ereje semmit sem kímél... A fekete-fehér rajzok remekül illeszkednek a történet hangulatához, amelybe a szerző számos hasznos ismeretet beleszólt a természetéről, az állatokról. Az emberi tulajdonságokkal felruházott gólyák izgalmas s olykor megható kalandjai lebilincselő olvasmányélményt ígérnek a 11-14 éves gyerekeknek.

Fekete István: Lutra. Egy vidra regénye. Budapest, Móra, 2010. 282 p.

A folyó partján, a vén nyárfa gyökerei alatt tanyázik Lutra, a hatalmas vadhím vidra, fajtájának pompás példánya. Táplálékról a folyó gondoskodik, szálláshelye biztonságos, a veszedelmeket ösztöneivel és kifinomult érzékszervei segítségével könnyedén kerüli el. Vakmerő és bátor ragadozó. Bár a vidra a címszereplő, vele csaknem egyenrangú szerepet játszik a történetben Karak, a róka. Míg Lutra sorsa tragikusan végződik, addig Karak, Íny "személyében" hű társra talál, családot alapít, és együtt nevelik a tél folyamán születő hét kölyköt. Az állatok életének hétköznapijaival párhuzamosan mutatja be a regény a folyó mentén élő embereket is. A regényt áthatja a természet szeretete. Az író nagy ismeretanyagot közöl olvasmányos, művészi élményt nyújtó, népszerű regényében.

Schmidt, Annie M. G.: Macskák társasága. Budapest, Animus, 2016. 167 p.

A regény főhőse Minna, a fiatal macskalány, "aki" valamilyen vegyi anyag hatására emberré változott. Megőrzött azonban némely macskaszzerű, pontosabban "macskai" tulajdonságot, melyek megnehezítik beilleszkedését az emberek világába. Különös kalandok esnek meg vele, a "macskahírszolgálat" tagja lesz, és ekként bekerül az emberek világába, ahol hatalom és pénz küzd egymással. A fordulatokban gazdag, izgalmas regényt a humoros epizódok, valamint az igényes nyelvezet teszi értékessé.

Balogh Béni: Magyar királymondák. Budapest, Ciceró, 2007. 206 p.

Balogh Béni korábbi mondás könyveiből válogatva a honszerzéstől az I. világháborúig, vagyis Árpád vezértől IV. Károlyig ad epikus-novellisztikus ízelítőket hazánk múltjából. A három forrásból - a történelemből, a néphagyományból és kivált az írói képzelőerőből - táplálkozó, közel félszáz elbeszélés egy-egy jelentős magyar uralkodó - király, fejedelem, kormányzó - fontosnak ítélt vonásait idézi föl, mégpedig azzal a pedagógiai céllal, hogy a történelemalakító személyiségek jellemnagyságáról, hazát szolgáló tudatosságáról, netán épp tájékozatlanságáról, megfontolatlanságáról meséljen a fiataloknak. Valamennyi kispróza voltaképp egy-egy jellemrajz, egy-egy jellemvonás kinagyítása. Van közöttük földrajzi vonatkozású, névmagyarázó, helyi eredetmonda (A Ketel-patak helye, Tarcal nevééről, Veresmart, Nekézseny), akad történeti miliőjú életkép (István úr előtt, Ünnepe Fehérváron, A jeni íjászverseny), romantikus "mese" (Miért sír Darnó király?, A csóri boszorkány, A királyné hintaja), és van novellává írt anekdota (A monoki bableves, Az utolsó Habsburg "jóslata").

Lengyel Dénes: Magyar mondák a török világból és a kuruc korból. Budapest, Móra, 2009. 265 p.

A könyv az író nagy sikerű mondagyűjteménye, az ugyancsak eredeti források nyomán írt Régi magyar mondák folytatása: a 16. és 17. század történeti mondáit gyűjti egybe. A hét ciklusba rendezett anyag hű tükröket két évszázad háború, török és német pusztítások jellemezte történelmének. A közel 250 színes, érdekes elbeszélés között számos eredetmagyarázó monda található, a kötet anyagának jelentős része pedig hősök, vitézek (pl. Dózsa, Zrínyi és Rákóczi) pályafutásáról szóló közmonda. Lengyel Dénes nemcsak a történetírók és a krónikások gazdag anyagából merít, hanem felhasználja az emlékiratok, a néprajzi gyűjtések és a népmondák anyagát is, lehetőleg megőrizve az eredetiek szépségét. Kötetét értékes utószó, a függelékben időrendi tájékoztató, személy- és helynévmagyarázat egészítik ki. Korabeli metszetek, rajzok díszítik a tizenkét éven felüli ifjúságnak ajánlható kiadványt.

Dékány András: Matrózok, hajók, kapitányok. Budapest, Filum, 2003. 382 p.

A Matrózok, hajók, kapitányok öt tizenéves gyermekhőse 1918 augusztusában, az első világháború vége felé érkezik a fiumei tengerészakadémiára, hogy sok-sok kaland, utazás és csodálatos élmény után belőlük is vérbeli tengerész váljék. Megérkezésük után hamarosan megismerkednek az akadémia életével, tanáraival, végzős növendékeivel, közülük Horváth Ferivel jó barátságot is kötnek. Megteszik első útjukat a tengeren, és vidám életüket csak a háború végén Fiumében kitörő forradalom zavarja meg. Ekkor a régi barátokból toborzott legénység elindul, hogy megkeresse az "uszkokok", egy bátor, tengerparti hajós nép elrejtett kincseit. Az "expedíció" nem jár sikerrel, mert a kincset nem sikerül megtalálniuk, ám útjuk során számos, izgalmas kaland esik meg velük.

Mátyás király és az igazmondó juhász. Gyöngyös, Pallas Antikvárium, 2001. 187 p.

A magyar mondák, mesék legendássá nőtt hőse Mátyás király, akit a nép emlékezete az igazságtevő, de csavaros, furfangos észjárású uralkodó képében őrzött meg. A népi képzelet kívánja, hogy uralkodása idején tárva-nyitva legyen a budai vár nagy érckapuja, s betérhessen a palotába az is, aki okos találmányát hozza (Az aranycsináló), aki kitüntetésre vágyik (Mátyás király és a kiskakast felosztó szomszéd), akit a ravaszsága vezet (Miért hívják a csizmadiát csizmadiának?), vagy éppen csak szertelen komédiázó kedve hajtja (Egy nagy művész, aki a borsót hajigálta). Mátyástól azután mindenki megkapja, ami jár neki - érdeme szerint. Persze nem mindenki vágyik a fejedelem színe elé kerülni, némelyik népnúzó nagyúrnak éppen az ellenkező a törekvése. Ám Mátyás álruhát ölt, így teszi próbára őket, így ismeri ki rókaelkű természetüket (A tök és a csikó, Róka fogta csuka). A negyven történet a magyar történelem - képzeletben megírt - "arany oldalaira" lapoz rá. Már a kisiskolásoknak is ajánlható, de olvasóinak többsége a nagyobb gyerekek közül várható.

Kóka Rozália: Mátyás király rózsát nyitó ostornyele. Budapest, Timp, 2003. 160 p.

Kóka Rozália a Mátyás királyhoz kapcsolódó meséket gyűjtötte össze kötetében. Nem törekedett a kötet anyagát tematikus fejezetekbe rendezni, de a meséket sorban követők felfedezhetik a király alakját övező események szerinti rendezettségét. A királyválasztásról szóló legendák, mesék nyitják a kötetet, amelynek legszebb darabja a címadó, Mátyás király rózsát nyitó ostoronyele című történet. A magyar folklór gyöngyszemei emléket állítanak a nagy csaták hőseinek, fölelevenítik a katonákhoz fűződő bajtársi kapcsolatát, az udvari élet eseményeit, tanulságos tréfáit. A legtöbb mese, anekdota, tréfás történet azonban mégis a jóságos, igazságos, a szegényeket, a bajba jutottakat megsegítő, a hatalmaskodókat meggleckéztető uralkodóról szól. Gyulai Líviusz grafikus művész a kötet hangulatához illeszkedő, kitűnő rajzai teszik teljessé a kiadványt.

Mesék és mondák Mátyás királyról. III. Jankovics Marcell Budapest, Helikon, 2016. 249 p.

A magyar mondák, balladák, mesék világának legendássá szőtt, számos alakváltozatban megjelenő hőse Mátyás király, akit a népi emlékezet az igazságtévő, furfangos uralkodó képében őrzött meg. Kriza Ildikó - a vonatkozó folklorisztikus közlésanyag teljességére építő - válogatása ebből a népmesei, népmondai kincsből ad összeállítást. A prózai és verses műveket (hosszabb esetén szövegrészleteket) négy tematikus fejezetben hozza: az "okos", az "álruhás" királyról szóló történetek, költemények után Mátyás életére vonatkozó legendáriumból közöl válogatást. A kötethez szép, színes illusztrációkat mellékel a kiadó: Jankovics Marcell egész oldalas képei a humort és a mondai világ vonzó eleveenségét sugározzák.

Mesék testvérekről testvéreknek. Vál. Boldizsár Ildikó Budapest, Magvető, 2016. 329 p.

A testvéri kapocs ideális esetben erős szeretetkapcsolatot jelent, ám gyakran konfliktusok forrása is, és viszályt, akár élethosszig tartó harcot is jelenthet. A meseirodalomban mindez megjelenik, egymást eláruló, egymás életére törő testvérekről éppen úgy szólnak mesék, mint összetartó, időnként akár önfeláldozó, egymást mindenáron segítőkéről. Boldizsár Ildikó mesekutató, meseterapeuta ezek közül közel negyven értékes, tanulságos történetet válogatott a kötetbe a világ minden tájáról. A nagyobb gyerekek és felnőttek öt fejezetbe csoportosítva (Mitikus testvértörténetek, Testvérkalandok, Testvér testvér ellen, Bátyácskák – húgocskák – nővérek, Egymást segítő testvérek) olvashatnak többek között magyar, bolgár, észt, török, csuvas, olasz, német, finn, tibeti, koreai, tunéziai és skót meséket, melyek segíthetnek testvérkapcsolataik jobbá válásában, az életben való eligazodásban.

Milne, Alan Alexander: Micsoda négy nap!. Budapest, Tericum, 1996. 311 p.

Az eredetileg 1934-ben megjelent, a "régi szép idők" hangulatát árasztó, vidám regény főhőse, a szép Jenny Windell igencsak bajba kerül: éppen azon a napon látogat el a régi családi fészekbe, amikor a nagynénje. A szalonba benyitva a nagynénit holtan találja - nyilván elesett, és bevverte a fejét az ajtófogóba -, és mint afféle jólnevelt lány, mindjárt rendet is csinál. Utólagos ijedelmében azonban elbujdosik, s miközben Londonban folyik a nyomozás, ő különféle kalandokat él át az angol vidékeken, s még egy jóképű fiatalemberrel is találkozik. Előbb-utóbb természetesen mindenre fény derül, és a fiatalok boldog szerelmesekként sétálnak ki a regényből. Az ártatlan, kedves mókázás ellenállhatatlanul mulatságos Karinthy Frigyes fordításában.

Ende, Michael: Momo. Budapest, Móra, 2017. 233 p.

A meseregény színhelye egy kisváros pereme, utcagyerekekkel, utcaseprővel, turistákat szédítő vagánnyal, kiskocsmával és egy, a semmiből ott termett kislánnyal, a címszereplő Momoval, aki mindenkit meghallgat. Nem ítélik meg, csak figyel, és ezzel visszaadja a felnőttek lelki békéjét, és felébreszti a gyerekek játékos képzeletét. Egy napon azonban megjelennek a városban a szürke urak, akik az emberek életidejében élőködnek. A város lakói észre sem veszik, hogy lelketlen, embertelen robotokká manipulálták őket, akik teszik a dolgukat, gazdagodnak, ám eközben még arra sincs idejük, hogy ennek értelmén elgondolkodjanak. Momo lassan elveszíti valamennyi barátját (ugyanis nincs idejük beszélgetni és játszani), de még így is útjában áll az időrablóknak, akik az életére törnek. Ekker jelenik meg a színen Hora mester, akitől az idő áramlik a világba, és akivel szövetkezve Momonak

végül sikerül legyőznie a szürke urakat és végre megszabadíthatja barátait is az időtakarékoság gyilkos mániájától. Ende regénye, amelyben a tolerancia és a humanitás küzd a fanatizmussal és a zsarnoksággal - gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt szívszorító olvasmánya lehet.

Móricz Zsigmond Móricz olvasókönyv. Vál. T. Aszódi Éva. Kaposvár, Holló és Társa, 1998. 80 p.

A Holló és Társa Könyvkiadó szebbnél szebb kötetei a kisebb gyermekekhez közelítik magyar klasszikusaink felnőttek számára írt üzeneteit, mesévé, mesés történetté alakítják a súlyos mondandót hordozó elbeszéléseket, diáktörténetté szelidítik a későbbi, a felnőtt személyiséget érlelő gyermek- és ifjúkori eseményeket. A Móricz olvasókönyvben Rényi Krisztinának, a gyermeki látásmódhoz közelítő, eleven színű, egyszerűségükkel vonzó rajzai segítenek a kisebbeknek, hogy bátran és kedvvel hozzáfogjanak Móricz írásaihoz, Harmathy bácsi, Misike, Rojtos Bandi történetéhez. T. Aszódi Éva értő válogatásában találkozhatnak a kis Fillentő; A nehéz kétgarasos és a Hét krajcár prózájával, egyelőre csupán megsejtve azt a mélyebb tartományt, amelyre majd rányílik a felnőtt olvasó szeme, és amelyetől elszorul a torka. Az író gyermekarca tűnik elő azokból az írásokból, melyekben Móricz a szülőföldjét mutatja be (Ficfás Tiszaháton, ahol gyermek voltam, részletek), a debreceni kollégium "idő-füstös várára" emlékezik (Kedves tanító úr). Vitészséget tanulhatnak a gyerekek azokból az írásokból, amelyek a magyar történelem dicső eseményeire emlékeznek.

Krúdy Gyula: Nagy idők nagy hősei. Budapest, Barnaföldi G. Archivum, 2010. 95 p.

A kötet az 1948-ban (a szabadságharc százéves évfordulójára megjelent) kiadás reprintje. Krúdy Gyula az 1848-as szabadságharc történéseihez kapcsolódó, "az ifjak épülésére szolgáló" novellái olvashatók a kötetben. A két ciklusba (A komáromi fiú, Hősi történetek) rendezett írások mindegyike valamely hősi cselekedetet kelt életre. Egyfelől a szabadságharc győztes csatáit, másfelől a reményvesztettség szomorúságát idézik meg a történetek (pl. A vén zászlótartó és a fia; A visegrádi rom; A fogságban; Váratlan fordulat; Az utolsó vörössipkás; A Krimóczy-huszárok; A törpe trombitás). Krúdy a tőle megszokott anekdotázó stílusban, rendkívül élvezetes módon mesél a történelmi időkről, vélhetően kedvet ébresztve ezzel a kamaszokban, hogy mélyebben is megismerjék ezt az időszakot.

Cooper, James Fenimore: Nagy indiánkönyv. Pécs, Alexandra, 2002. 443 p.

A Honti Rezső fordította kötet az író klasszikus értékű öt indián tárgyú regényét, a Bőrharisnya-történeteket tartalmazza, melyek közös főhőse Natty Bumppo, a delavár indiánok között nevelkedett, értelmes fehér fiatalember. Az első könyvben - Vadölő - a fiatal vadász első ízben jár "harcis ösvényen". Ekkor lő először emberre - önvédelemből -, s haldokló ellenfele nevezi el Súlyomszemnek. Az utolsó mohikán című második könyv a felsőbbrendűségükben szilárdan hívő "sápadtarcú" gyarmatosítók és a saját földjüket utolsó csepp vérükig védelmező "rézbőrűek" könnyörtelen és egyenlőtlen harcát beszéli el. A Nyomkeresőben a vadász és indián barátja, a hős Csingacsuk ezernyi viszontagság közepette, a vad természetten diadalmaskodva egy fiatal lányt kalauzol "szárazon és vízen" a biztonságos katonai erődbe. A Bőrharisnya azoknak a bátor pioníroknak állít emléket, akik " egyre szélesedő ösvényt nyitottak az egész nemzetnek óceántól óceánig, egy óriási kontinensen keresztül". A préríben a hajdani Súlyomszemnek már meggyengült a látása, már nem képes puskával vadászni, trapper lesz, azaz csapdával fogja a vadat, de arra még képes, hogy egy kedves szerelmespárt és egy kétbalkezes tudóst megmentsen a szíű indiánoktól.

Benedek Elek: Nagy magyarok élete 1-2. köt. Csíkszereda, Pallas-Akadémia, 2009. 1. köt. 566 p. + 2. köt. 573-1115 p.

Benedek Elek 1905-ben kezdett bele nagyszabású vállalkozásába, a magyar történelem és szellemi múlt nagyjainak életrajzi gyűjteménye megalkotásába. A 18 kötetre tervezett sorozatból 13 meg is jelent 1914-ig, amikor a világháborús események, majd az író Erdélybe való visszaköltözése félbehagyta a nagy magyarok panteonjának fölépítését. A torzó mivoltában is tekintélyes műből korunkban csupán válogatás látott napvilágot. Benedek Elek, miután fölhagyott az újságírással, engedett alkata elrendelésének, valódi írói hajlamának és - miként Páskándi Géza írta

róla - "visszanéző író" lett; elfordult a századelő kiábrándító világától és a múltat vizsgálta, hogy példaképeket mutathasson föl legkedvesebb olvasóinak, a gyerekeknek, a fiataloknak. Ez magyarázza portréinak romantikus stílusát, érzelmességét, idealizáló módszerét. Olyan alakokat választott ki a nemzet történelméből, akik nem csupán történelmi jelentőségűek, de emberi karakterük is megörökítésre méltó. Az ő felfogásában a nemzet hajdani nagyságai nagyszerű jellemvonások megtestesítői is - a válogatásban szereplők közül Mikes Kelemen a hűség példaképe, az őshazát kutató Kőrösi Csoma Sándor az akarat bajnoka, Wesselényi Miklóst a törhetetlen akarat, Kölcsey Ferencet a testi gyengeséget legyőző hazaszeretet, Széchenyi Istvánt a nemzet felvirágoztatásának szívós és céltudatos szolgálata jellemzi. Benedek Elek művével az ifjúságot kívánta nevelni, stílusa ezért a példaképteremtő szándékhoz illően emelkedett.

Verne, Jules: Nemo kapitány. Budapest, Holnap, 2016. 448 p.

Verne egyik legérdekesebb regénye, amely 1869-ben jelent meg először, a mélytengerek varázslatos világát tárja fel páratlan képzelőerővel. A történet Pierre Aronnax természettudós expedíciójának útját követi, melynek célja, hogy felderítse egy titokzatos és veszedelmes tengeri csodalény kilétét. A "szörny" időnként felbukkan a tenger mélyéből, pusztít, rombol, rettegésben tartva a tengerészeket, a hajók utasait. Kilétére drámai körülmények között hamarosan fény derül, a hatalmasnak hitt állat, ugyanis nem más, mint egy villanyárammal hajtott tengeraltató. A titokzatos kapitány, Nemo több ezer mérföldes útja elevenedik meg a kötet lapjain, eközben a szerző rendkívül gazdag oceanográfiai ismeretekkel bővíti olvasói ismereteit. Verne egyik legismertebb regénye a kamasz fiúknak ajánlható.

Csukás István: Nyár a szigeten. Szeged, Könyvmolyképző, 2017. 242 p.

Nem biztos, hogy minden esetben jó az, ha az álmok valóra válnak. A történet főszereplői maguk tapasztalhatják meg, hogy a szülők nélkül eltöltött vakáció sokkalta több bonyolalommal jár, mint azt előzetesen elképzelték. A kalandra éhes kamasz fiúk egy vadregényes szigeten, szülői felügyelet nélkül akarják eltölteni a nyarat. Arra azonban egyikük sem gondolt, hogy bizonyos helyzetekben nélkülözhetetlenek a szülők. Mivel nem akarnak szégyent vallani a felnőttek előtt, kénytelenek a felmerülő problémákat maguk megoldani...

Lengyel Dénes: Régi magyar mondák. Budapest, Helikon, 2015. 526 p.

Lengyel Dénes könyve egyetlen kötetben a teljes magyar mondavilágot feldolgozta, a hun-magyar mondakincstől kezdve a honfoglalás mondáin, a királymondákon át a Hunyadi Jánosról és a Mátyásról szóló történetekig. Az időrendi tájékoztatóval, szómagyarázatokkal kísért kötet mindvégig élvezetes formában eleveníti fel történelmünk mondászerű epizódjait.

Alcott, Louisa May: Régimódi kisasszony. Szeged, Könyvmolyképző, 2008 126 p.

A történet címszereplője, Polly Milton, a jól nevelt vidéki kislány látogatóba érkezik városi barátnőjéhez, Fannyhoz. Kezdetben csak ámul-bámul az ottani divaton, a korabeli lányok (az 1800-as évek Amerikájában vagyunk) társasági csevegésén, a hivalkodó cicomán, a színházi előadás harsány ragyogásán. Jó ízlése mind ez ellen hamar tiltakozni kezd. Felfedezi az ürességet a talmi csillogás mögött, és a felnőtteket majmoló lánytársaság helyett szívesebben tölti idejét Tommal, a gátlásos kamasszal és Mauddal, Fanny játszótársra vágó húgocskájával. Azt is észreveszi, hogy a gondtalan jólétben élő Shaw család valójában boldogtalan. Hat évvel később ifjú hölgyként tér vissza a városba, ahol öccse tanul. Itt telepszik le, és zenetanárnőként munkát vállal. Barátnője, Fanny az évek során belefásult az egymást unalmukban túllöltöző úrilányok társaságába, sőt Tomból is - Polly nagy bánatára - igazi piperkőc lett, aki eljegyezte Fanny egyik elkényeztetett barátnőjét. Az amerikai írónő regényében nemcsak a hősnő, maga a történet is meglehetősen régimódi, ám a léleknevesítő szándékkal megfogalmazott erkölcsi értékek időtállóak bizonyulnak.

Jeney Zoltán: Rév Fülöp és Nyár Lőrinc. Budapest, Kolibri, 2014. 226 p.

Jeney Zoltán Balatóniáról és Rév Fülöpről szóló harmadik regényében nem kisebb feladat vár Fülöpre, mint kideríteni, hogy mi okozza a Balaton vizének apadását. Fülöp segítőtársa a kalandban legjobb barátja, a Litéri sárkány, akivel a magasba emelkedve látják, hogy a kelet felől érkező szárazság az oka mindennek. Még a Végtelen folyam is kiszáradt, azonban az átkelés így még veszélyesebb, és a két jó barát el is veszíti egymást. Azonban Fülöp nem adja fel, elszántan keresi a szárazság okát Nagylapály birodalmában, ahol találkozik Nyár Lőrincsel, Zivatarzug lovagjaival és Lőrinc testvérével, Zsanával. A három gyerek együtt indul a király udvarába, hogy kiderítsék, miért maradt víz nélkül a vidék. Hamar rájönnek, hogy inkább Hötödik Hőbörödött királynak van szüksége az ő segítségükre, mert gonosz főkancellárja hosszú évek óta becsapja. A kalandos küldetés során Fülöp új barátokra talál, megbékíti Nagylapály és Zivatarzug királyát, és a Balaton vízszintje is helyreáll. Az előző kötetekhez hasonlóan a balatoni tájneveket ötletesen alkalmazó, a történettel kiválóan harmonizáló rajzokkal illusztrált, színvonalas és szórakoztató kalandregényt 10 éves kortól ajánljuk a gyerekeknek.

Jeney Zoltán: Rév Fülöp Fajszföldön. Budapest, Kolibri, 2013. 229 p.

A kötet előzményében a tíz esztendő legényke, Rév Fülöp Balatóniában kalandozik (Rév Fülöp. Balatóniai lovagregény), itt találja meg a birodalom egy eldugott zugában Csobánc király betegségét gyógyító virágot. A regény második részében új király, Gyenes kerül a trónra és - miután a lovagi tornán váratlanul fölbukkan régi barátja, a derék fajsz vitéz, Báró Hegyeschtúy Vászoly és a balatóniaiak segítségét kéri eltűnt uralkodójuk, Hatodik (Torkos) Hollád király felkutatásában - Fajszföld lesz az események főbb helyszíne. Ide érkezik Gyenes testvérével, Diás gróffal és annak segédjévé választott Fülöppel az élen az a delegáció, amelyet az eltűnt fajsz király megkeresésével bíznak meg. A kettészakadt királyságban régóta viszály dúl a bajszos és a szakállas fajszok között és a királyrablás gyanújával érkező küldöttség háborút robbant ki körükben. Szerencsére (a balatóniai lovagok döbbenetére) az ő harcuk nem ont vért, hiszen kolbással püfölik egymást, amit aztán a csata végeztével jóízűen megesznek... A történet végére az eltűnt király rejtélye is megoldódik és hogy miként, az a kalandokra, titkokra és leleplezésekre, nagy egymásra találásokra és humoros nyelvi fordulatokra fogékony könyvfalóknak remek szórakozást ígér.

Jeney Zoltán: Rév Fülöp. Balatóniai lovagregény. Budapest, Kolibri, 2017. 257 p.

Bár a tíz esztendő legényke, Rév Fülöp nagyon szeret teli hassal a napon heverészni, mégis fölhagy kedvenc időtöltésével és a derék Ádánd lovag szolgálatába áll, hogy a hatalmas tó körüli birodalom, Balatónia szeretett uralkodójának, Csobánc királynak szörnyű betegségére gyógyító növényt szerezzen. A virág azonban igen messze nő, és csak a legderekből lovagnak nyílik. A hosszú úton Ádándnak és Fülöpnek sikerül bebizonyítania, hogy ők a legrátermettebbek a feladatra, mert nemcsak bátrak, de a szívük, az eszük is a helyén van: egy kis ravaszsággal legyőzik a félelmetes Vörös lovagot, megtörik a gonosz Arács lovag átkát, kicselezik a kalózkodókat és sikerül ép bőrrel átkelniük a Tavon. Ugyan Fülöp szíve mélyén mindvégig otthonára és anyukája finom főztjére vágyik a leginkább, mégis hamarosan a legnagyobb hősök között emlegetik szerte a birodalomban.... A kalandokban bővelkedő meseregény nemcsak fordulatos története, de a jól eltalált nevek, nyelvi humora okán is a tizenévesek élvezetes, szórakoztató olvasmánya. - Érdemes ajánlani a körükben.

Sas Ede: Rin-Tin-Tin. Budapest, K.u.K., 1995. 174 p.

Ember és kutya barátságáról szól Sas Ede szép gyermekregénye. A Rin-Tin-Tin és az ő gazdája címmel 1926-ban megjelent mű utat találhat a mai fiatalokhoz is - elsősorban a 8-10 évesek fogják lelkesen olvasni a bátor farkaskutya és kis gazdája történetét. Egy tengeri viharban hajótörést szenvedett halászbárka két életben maradt menekültjét egy egyszerű, jóságos halász házaspár fogadja hajlékába. Ebből a halászkunyhóból indul el kalandos útjára a tízesztendő kisfiú, mert élteti a remény, hogy talán szülei nyomára bukkanhat. Hú kísézője a kutya, Rin-Tin-Tin. Vándorkomédiás, kovácmester inasa, hajómatróz lesz, hányja-veti a sors Kanutot, míg végre Rin-Tin-Tin segítségével sorsa jóra fordul, s reményében sem kell csalatkoznia. A kötet a gyermekregények, az állattörténetek műfajában maradandó értéket képvisel. Mühlbeck Károly rajzai megelevenítik a romantikus, nemes szándékú, ihletetten megírt történetet.

Dékány András: Robinson utolsó kalandja. Budapest, Unikornis, 1997. 373 p.

Robinson Crusoe, Daniel Defoe hőse ebben a könyvben ismét útnak indul unokaöccsével a Dolphin nevű vitorlásra, hogy fölkeresse fiatal kora megpróbáltatásokkal teli színhelyét, a lakatlan szigetet, ahová hajótörése után vetődött. Útjuk ezúttal is kalandos: átvészelve a hatalmas vihart, a szibao indiánok fogságába kerülnek. Barbuda szigetéről azonban Morgan kalózkapitány segítségével sikerül megmenekülniük. Céljukhoz érve újabb megpróbáltatások elé néznek, mert a lakosság belső ellenségeskedésén kívül az emberevő arribák támadása is fenyegeti a szigetet. Az idős Robinson Crusoe rendet teremt a lázadók között: sikerül visszavernie a bennszülöttek támadását, s két év után visszatérhet szülővárosába, Yorkba. Defoe könyve végén ígéretet tett arra, hogy folytatja Robinson kalandjainak megírását. Dékány András új szereplőkkel, izgalmas fordulatokkal gazdagítva, Defoe stílusában eleveníti meg Robinson alakját. A könyv kiválóan szolgálja a 11-13 éves fiúk kalandigényét.

Szabó Judit, G.: Rózsás Letícia. Budapest, Móra, 2007. 205 p.

Rózsás Letícia a skót felföld az egyik ódon kastélyában lakott, és a legenda szerint, akit megszeretett, azt megajándékozta a nyakában fekete bársonyszalagra tűzött rózsájával. A helybéli babona szerint azonban, akinek Letícia rózsát adott, azt nagy baj éri... Az ifjúsági regény főszereplőjének, Anikónak alkalmá nyílik meggyőződni a babona igazságáról, amikor a nyári vakáció idején tanárnőjével, „Tömörjohannával” Skóciába utazik, mert a több száz éves, megsötétedett, aranykeretes olajfestmény alatt egy csöpp rózsabimbót talál. Anikó nemcsak az apró virágot, hanem a skót nemes kisasszonyról a kísértetkastélyban szolgáló Betty által festett, ajándékba adott képek egyikét, valamint idegenvezetőjük, az elragadó, ifjú skót dudás emlékét is magával viszi. A vonzó fiatalember nem sokkal később Budapestre érkezik és randevúra hívja Anikót, de mint hamarosan kiderül, nem azért, hogy a szép, budapesti kislányt viszontlássa. Sokkal fontosabb számára az apró miniatúra, amit a Betty által ajándékozott kép hátuljába rejtve hét határon átcsempészett... A krimi izgalmaival vetélkedő, ám sok humorral elmesélt történetet Sajdik Ferenc rajzai teszik még szórakoztatóbbá.

Verne, Jules: Sándor Mátyás 1., 2. kötet. Budapest, Unikornis, 2003. 254+270 p.

Verne egyik legnépszerűbb műve magyar témát dolgoz fel. Cselekményének középpontjában egy - a magyar szabadságharc bukását követően kibontakozó - összeesküvés áll. Sándor Mátyás erdélyi nemes és társai az osztrák császári zsarnokság ellen szövetkeznek, de árulás áldozatai lesznek, s a címszereplő kivételével elpusztulnak. Sándor Mátyás csodával határos módon megmenekül, és visszatér, hogy bosszút álljon az árulókon. A romantikus regény szereplői egy-egy jellembeli tulajdonság végletes megtestesítői. Kalandorok, üzletemberek és jellemes hősök vívják meg párharcukat, hogy végül az igaz ügy diadalmaskodjon. A regényt átszövik a kor tudományos színvonalát tükröző és az író fantáziáját dicsérő ismeretterjesztő részletek.

Lamb, Mary - Lamb, Charles: Shakespeare mesék 1-2. Budapest, Arión, 2007. 206 p.

A Lamb testvérek gyerekeknek szánt Shakespeare - feldolgozásai az első kötetben a legnépszerűbb vígjátékokat adta közre. A második kötetben a híres angol drámaíró legismertebb tragédiáinak (Rómeó és Julia, Lear király, Machbet, Hamlet, Othello) regényes színműveinek (A velencei kalmár, Cymbeline, Szeget szeggel, Pericles, Tyrus fejedelme, Athéni Timon) prózában elmesélt változata kapott helyet. Az élvezetes mesék, amelyeket magyarul Vas István fordításában olvashatnak a gyerekek, szórakozva ismertetnek meg a Shakespeare-hősökkel és a drámák cselekményével és kitűnő lehetőséget teremtenek később - már egy kicsit más szempontból - az eredeti alkotások értő befogadására. Miként az első kötet, a második is gazdagon illusztrált, és ez alkalommal Herpai Zoltán visszafogott színezésű rajzainak köszönhetően, kitűnően jelenítik meg a drámák fontosabb eseményeit.

Lamb, Mary - Lamb, Charles: Shakespeare-mesék. Budapest, Holnap, 1999. 256 p.

A klasszikussá vált mű Shakespeare drámáinak meséit tartalmazza, gyerekek számára, prózában elbeszélve. Több mint másfél évszázada e mesék vezetik be az angol ifjúságot Shakespeare

művészetébe. Arany János, Vas István remek fordításában olvashatók a mesék, amelyeket A vihar, a Szentivánéji álom, a Téli rege, a Sok hűhó semmiért, az Ahogy tetszik, A két veronai ifjú, A velencei kalmár, a Cymbeline, A makrancos hölgy, a Tévedések vígjátéka, a Minden jó, ha a vége jó, a Szeget szeggel, a Vízkereszt vagy amit akartok ihletett. E történetekben csak a drámák főcselekménye elevenedik meg, a kiegészítő jelenetekkel, és azok szereplőivel már nem találkozhatnak az olvasók. A mesék előkészíthetik az eredeti alkotásokkal való találkozást.

Sienkiewicz, Henryk: Sivatagon és vadonban. Szeged, Könyvmolyképző, 2013. 338 p.

Az ifjúsági kalandregény helyszíne Kelet-Afrika 1885-ben, a Mahdi-felkelés idején. Mahdi a Mohamedán vallás védelmében hirdetett harcot az egyiptomi kormány majd az angolok ellen, de mozgalma csakhamar függetlenségi harccá terebélyesedett. A csaták során a fővezér rokonai az angolok fogságába estek. Kiváltásukat remélve a felkelők elrabolják a Szezi Csatorna Társaságnál dolgozó mérnökök gyermekeit: a nyolc esztendőes angol kislányt, Nelt és a tizennégy éves lengyel származású fiút, Sztást. A hosszú sivatagi úton a gyerekek fizikai erejét nemcsak a szélsőséges éghajlati viszonyok, az állandó nélkülözések teszik próbára, de a kegyetlen beduinok megaláztatásait is túrníük kell. Amikor a kislány súlyosan megbetegszik, Sztás minden erejét összeszedve végez fogva tartóikkal és két hűséges bennszülött, valamint a hatalmas testű és félelmetes erejű kutájuk, Sába társaságában immár szabadon, a hazatalálás reményében folytatják vándorlásukat Kelet-Afrika végtelen, ismeretlen térségeiben. Rendkívül izgalmas, kalandos utazásuk közben felfedezik Afrika csodálatos tájait, növény- és állatvilágát és megismerkednek lakóival, a vadonban élő különféle néger törzsekkel. A világirodalom klasszikus remeke ma is sikerre számíthat a kalandos történeteket kedvelő kamaszok körében.

Verne, Jules: Strogoff Mihály utazása Moszkvától Irkutskig. Budapest, Fátum - Ars, 1994. 336 p.

Ogareff Iván, a cári hadsereg volt ezredese szibériai száműzetésének letöltése után - bosszúvágytól hajtva - fölláztatja a vad tatár törzseket. Célja a szibériai tartományok leigázása és a cár öccsének - aki annak idején száműzte - meggyilkolása. A nagyherceg a szibériai Irkutskban állomásozik, s a cár futárja, Strogoff Mihály vállalkozik a szinte lehetetlen feladatra, hogy Moszkvából eljuttassa a híreket a bajbajutott ország részbe. A világhírű regény, mely egyike a legizgalmasabb Verne-műveknek végső soron az emberi akarat erőiről, a kötelességtudásról és a bátorságról szól. Eredeti rézkarcokkal illusztrált reprint kiadás.

Utassy József: Szamárcsillag. Debrecen, Csokonai, 1994. 59 p.

A természeti formák, színek szépségének értő megfigyelője e versek írója, Utassy József, aki elgondolkodtató módon és e lírához illő formakultúrával, művészi ihletettséggel örökíti meg a természet örök körforgását, az évszakok változásának nagy pillanatait, amikor még "üres a tél koporsója", de már "Fényes ablaküvegemen / darázs futkos le-fel, le-fel" (Korai kikelet), a madárhangok, a szélben lengedező aranyeső ágak üzenetét (A kétszínű tél; Hírnök). A három ciklus (Fagyűző; Óriás alkonyat; Fest a Hold, minden ezüstös) közel harminc gyermeklírai darabja elsősorban markáns képeivel, a természeti világ pillanatait szuggesztíven megörökítő képsoraival hat; üzen az égbolt fénylő csillagaival, a kenderáztató szélén a sás (Az a kerek valami), a hajnali rigók kara, a földet verő, büszke zápor. Ezek közé az örök mozgásukban is változatlan fenséget sugalló díszletek közé lépnek be az Utassy-versek falusi világról, a vidéki életről hírt adó szereplői - a kocsija bakján bőrig ázó kocsis, a Malomudvar gazdája, a molnár, a falu ifjúsága (Elköszönő), s a kötet egyik legszebb versében a költő édesanyja (A falu libapásztorja). A kortárs magyar gyermeklírai egyik gyöngyszeme ez a kötet.

Szombathy Viktor: Száll a rege várról várra. Szlovákiai vármondák. Pozsony, Madách - Posonium, 1996. 1. köt. 133p. + 2. köt. 135 p.

Szombathy Viktor a fennmaradt műemlékekben igen gazdag terület - Felvidék, a mai Szlovákia - váraihoz fűződő eredetmondákat és regéket gyűjtötte egybe, s azokat az írott történelem sokszor hiányos adataival ötvözve a Felvidék sajátos történelmi "lexikonát" nyújtja. Szembeötlő erénye, hogy

elkerüli a történelmi aktualizálás látószögtorzulásait. Mértéktartó és ugyanakkor rendkívül fordulatos történetei mindenkor a folklórörökség szerkezeti, tematikai törvényeihez igazodnak. A Dévénytől Komáromon és Nyitrán át Zemplénig terjedő vidék várainak története lényegileg azonos a magyar történelemével. A serdülő gyermekeknek íródott könyv tehát egyszerre gazdagítja a fiatalok földrajzi ismereteit s teszi életszerűvé történelmi tudatukat. A könyvet számos 17-19. századi metszet illusztrálja. Bár mi természetesen „Felvidéki vármondák”-ról beszélünk, s a Pozsonyban megjelent kötet címében értelemszerűen nem szerepelhetett a „Felvidék” kifejezés, a történetek miatt melegen ajánljuk a kötetet.

Berecz András: Szegen csengő. Mesék, népdalok a Nagykunságról és annak környékéről, muzsikával. Budapest, Berecz, 2005. 87 p.+ 2CD

Aki hallotta már "élőben" mesélni Berecz Andrásról egészen bizonyos, hogy varázslatos személyiségének hatása alá került. Ízes, tájnyelven előadott kacagató történetei most a Nagykunság és környékének életéről, máig élő múltjáról tudósítanak. A nemcsak szövegmondásban, de dalolásban is jeleskedő szerző, a könyvhöz mellékelt CD-n is hallható dalai a Nagykunságot magába foglaló Alföld zenei dialektusából merítettek. A mesék, dalok és mondókák egészen bizonyos, hogy elvarázsolják majd az ifjú és idősebb olvasókat egyaránt, akik a nyomtatott szöveget illusztráló Gyulai Líviusz rajzaiban és metszeteiben is gyönyörködhetnek.

Bálint Ágnes: Szeleburdi család. Budapest, Móra, 2017. 150 p.

A tizenéves Laci naplójából ismerheti meg az olvasó a címszereplő kedves családot. Nincs bennük semmi rendkívüli (bár némelyek hóbortosnak tartják őket), úgy élnek kissé zsúfolt kétszobás lakásukban, mint a legtöbb pesti család. Valami mégis megkülönbözteti őket az átlagtól, szeretik az állatokat, növényeket. Ezért aztán tele van a lakásuk a legkülönbözőbb állatokkal: hörcsögek, Guszti és Jenő, kutyájuk, Gombócka, Kamilla, a sánta nyúl, Április, a teknős számos meglepetést okoznak a család tagjainak, akik igencsak mozgalmas nyaralás elébe néznek a nagymama Duna-parti házában, ahová házi kedvenceiket is magukkal viszik.

Móra Ferenc: Szeptemberi emlék. Novellák, emlékezések. Kolozsvár, Polis, 1998. 244 p.

Móra Ferenc sokadik válogatott novelláskötete a Remekírók diákkönyvtára című sorozatban, Móricz Zsigmond előszavával jelent meg. A novellákat kötetbe válogató Fodor Irén három ciklusba (Úri kalap, Mihály folyamatbatétele, A herepfedény) rendezte az anyagot. Az elbeszélésfűzér tündéri, könnyes-mosolygós gyerektörténetekből, és Móra néhány történelmi tárgyú írásából áll össze. A címadó novella mellett a Történet az egyik csalóról és a Szép karácsony szép zöld fája című elbeszélések is helyet kaptak a gyűjteményben, melyek vélhetően a mai diákok felé is közvetítik az író - becsületről, jószívúségről szóló - üzenetét. Az önéletrajzi fogantatású írásokat Móricz bevezető soraival lehet ajánlani: "Humorának titka az volt, hogy a legfájóbb, a legkényelmetlenebb érzéseket vidám szavakba csomagolva találta ki: az életben való elbúvás és az élettől való megszelídültség, ez volt az ő humora".

Szabó Magda: Születésnap. Budapest, Móra, 2015. 293 p.

A kamaszlány, Illés Bori a főszereplője a történetnek. Kortársaihoz hasonlóan éli életét, mígnem egy napon minden megváltozik. Édesanyja balesete és egy fájdalmas csalódás döbbsen rá arra, hogy a gondtalan gyermekévek vége. A címbéli, várva-várt Születésnapon már egy lelkében nagylánnyá érett ünnepet köszönt a család.

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem és más írások. Budapest, Osiris, 2009. 204 p.

A kötet kuriózum a Tanár úr kérem kiadástörténetében, ugyanis szövegében és illusztrációi tekintetében egyaránt az 1916-os kiadást követi. A neves grafikus, Vértes Marcell sokáig a novelláktól elválaszthatatlan illusztrációinak kíséretében a teljes, azaz huszonegy novellára rúgó gyűjtemény mellett még további tizenhét gyermekéről, iskolásokról, apákról és fiúkról szóló, jórészt önéletrajzi fogantatású, elbeszéléssel egészül ki. A szómagyarázatokkal, életrajzi, illetve szerkesztői utószóval ellátott kiadványt érdemes a magyar irodalom iránt érdeklődő gyerekek kezébe adni.

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem. Budapest, Móra, 2016. 109 p.

A tizenöt humoreszk füzére (1916) Karinthy egyik legzseniálisabb, legnépszerűbb műve. Nemzedékek kacagtak harsogva a rossz tanuló feleletén, az iskolából elkéső diák morfondírozásán, a tornaóra szörnyűségeit átélő álmain, szállóigévé vált az "eladom a könyvem", "lógok a szeren", "röhög az egész osztály". Általában gyermekolvasmány maradt, ma is kitűnően szórakoztat, ugyanakkor olyan kiváló írói teljesítmény, amely örök dolgokat ragad meg, miközben egy egyszeri, véglegesen eltűnt korszak, a századforduló diákéletének diákszemmel nézett világát tükrözi.

Wass Albert: Tavak és erdők könyve. Pomáz, Kráter, 2002. 155 p.

Wass Albert, az erdélyi magyarság huszadik századi történelmének krónikása a magyar irodalom legnagyobbjai közé tartozik. Útja az erdélyi Válaszút nevű helységről az emigrációba vezetett, itt írta meg két mesekönyvét (Erdők könyve, Tavak könyve) kisfiainak, amelyek ez alkalommal a Kráter Műhely jóvoltából egy kötetben kerültek kiadásra. Írásaiban szülőföldjét, a mezőségi tájat örökíti meg, apró tavaival, madaraival és halaival, az erdő fái és állatai - a mátyásmadár, az őz, a harkály a tavaszébresztő kis cinege - meséinek főszereplői. A történetekhez kérdések is kapcsolódnak, amelyek segítik a gondolkodást, a mesefeldolgozást, vagyis nem csupán szórakoztatnak, de erkölcsi mondanivalójukkal tanítanak is.

Fekete István: Téli berek. Budapest, Móra, 2012. 339 p.

A könyv előzményével (Tüskevár) együtt a legolvasottabb ifjúsági regények közül való. A természet, a csodás hó- és jégvilág csak háttérül szolgál ahhoz, hogy a belső történéseket felerősítse, tükrözze, magyarázza, tehát nem természetkönyv a szó szoros értelmében, inkább a "belső természet" könyve. Három főszereplője - az idősebb, kemény szívű Matula, a melegszívű Bütyök és a kamaszkor szinte minden gyötrelmét átélő Tutajos - együttélésében természetesen simul össze az öregség tapasztalata és a fiatalság feszítő tettvágya. Az ő személyük köré szőtt történet, amely egységbe fog embert és természetet, Fekete István jellegzetes humora által nyer igazi értelmezést.

Ransome, Arthur: Téli szünidő. Budapest, Magyar Könyvklub, 1998. 285 p.

A magyar gyerekeknek talán ismeretlen és szokatlan környezetben, egy tóparti angliai tanyán játszódik a regény. Ransome hitelesen kelti életre a tájat és annak ötletgazdag szereplőit. Minden gyereknek van hobbi: az egyik "obszervatóriumot" rendez be, a másik iglut, azaz indián kunyhót épít. Olyan is akad köztük, aki írónak készül. De végül is mindnyájan felfedezők szeretnének lenni. Szilárd elhatározásuk, hogy meghódítják az Északi-sarkot. Nancy, a talpraesett, élénk eszű kislány lenne a vezér, de mumpszos, így betegsége késlelteti az indulást. A gyerekek nem töltik tétlenül a várakozási időt: korcsolyáznak, jégvitorláznak, megmentik a havas hegyen eltévedt kisbárányt, és készülnek a nagy útra. Nancy felgyógyul, de az expedíció - egy félreértés következtében - mégis nélküle indul el, és ez meglehetősen sok bonyodalmat okoz: Dorothea és Dick, a két városi gyerek eltéved a hóiharban. A felfedezőkért mentő expedíció indul, melyet Flint kapitány, a gyerekek felnőtt barátja vezet. Olvasmányos cselekményszövés jellemzi a hangulatos tájleírásokkal gazdagított, gyerekromantikával teli regényt.

Szentiványi Jenő: Tizenkét halálos perc. Budapest, Falukönyv - Ciceró, 1998. 154 p.

Az ifjúsági regény érdekes, mesébe szőtt ismeretterjesztő mű. Az író részletesen megismertet a tájfun keletkezésével, természetével és hatásával. A történet középpontjában a Fülöp-szigeti Garcia család áll. A családfő egy kis szigeten ültetvényes, Carlos a legidősebb fiú hajóskapitány, Ramon a második fiú meteorológus, Ricardo pilóta, s a legkisebb, Pablo, a tengerésziszti iskola növendéke. A pilóta elhatározza, hogy egy kimustrált bombázógépen átrepüli a tájfun magját és belülről tanulmányozza a hatalmas tengeri orkán természetét. Vakmerő vállalkozását támogatja a manilai meteorológiai intézet is. Ricardo saját csapatával, a meteorológiai intézet igazgatójával, és bátyjával, Ramónnal együtt belerepül a "Delilah" nevű tájfunba. Az orkán hengerpalástján belül lesüllyednek egészen a tengerig, majd hősiességben kitörnek a tájfunból, mellyel közben a Garcia család

többi tagja is megbirkózik. Az apa az ültetvényen, a legidősebb és legfiatalabb fiú a tengeren. Mindnyájan élve kerülnek ki a küzdelemből. A végig izgalmas történet jó alkalom az írónak, hogy minden lényegeset elmondjon a tájfunról. Közben arra is van ideje, hogy a Fülöp-szigetek társadalmáról, a repülés és a hajózás titkairól is írjon.

Arany János: Toldi + Toldi estéje + Buda halála. Budapest, Osiris, 2009. 334 p.

A Toldi-trilógia Arany János egyik főműve, a magyar irodalom- és költészettörténet kiemelkedő esztétikai, poétikai színvonalú klasszikus alkotása, amelynek első két, önálló darabját tartalmazza a kötet. Az előbb keletkezett Toldi (1846) népies elbeszélő költemény. Méltatói elsősorban epikus objektivitását, népmesei tisztaságú szerkesztőművészetét, "homéroszi" derűjét, főhősének realista és romantikus vonásokból kikevert, vonzó figuráját, a plebejus népiesség eszmei képviselőjét szokták kiemelni. Hőse, Miklós lovag lesz, de eközben megmarad egyszerű, naivan "népi fi"-nak, aki farkast, bikát, idegen lovat könnyűszerrel legyőz, és aki csak a nagy király hűséges katonája akar lenni, sem vagyon, sem rang le nem nyűgözi. Modernebb, áttételesebb, nehezebben megközelíthető a két évvel később, 1848-ban keletkezett Toldi estéje. Látszólag epikus történet ez is, melyben főhősének aggkorát, utolsó nagy küzdelmét és halálát beszéli el a költő. A honfoglalás kori eposz, a Buda halála 1863-ban keletkezett. Arany János adatokat talált arra nézve, hogy a hunok táborában Etele és Buda megosztották az uralkodáson, de Buda túllépte a hatalomban neki szánt határokat, szervezkedett Etele ellen, aki erre saját kezével megölte. Arany János nemcsak megelevenítette a kort, hús-vér emberekkel, érdekes cselekménnyel ruházta fel a szikár adatokat, hanem korának szóló mondanivalóval egyetemes rangra emelte.

Twain, Mark: Tom Sawyer kalandjai. Szeged, Könyvmolyképző, 2015. 286 p.

Páratlanul gazdag meseszövése, bőven áradó humora, valamint felejthetetlen gyermekszereplői okán a klasszikus ifjúsági regény már első megjelenésekor, 1876-ban hatalmas sikert aratott. Főszereplője, a szíve mélyén jóra áhító, ám a dolgok szeszélye folytán vásott kölyök hírében álló Tom Sawyer élénk fantáziájú, találékony fiú, aki az amerikai kisvárosi hétköznapiakban, az iskolában és a templomban éppúgy feltalálja magát, mint a barlangban, egy rablóbanda után folytatott izgalmas nyomozás irányításában. Neki köszönhető, hogy a jó barát, Huckleberry Finn-nel közösen rátalálnak a rablók elrejtett kincsére, és miután sikerül megszerezniük, a történet végére mindketten meggazdagodnak...

Twain, Mark: Tom Sawyer léghajón + Tom Sawyer, a detektív . Budapest, Ciceró, 2006. 224 p.

Tom Sawyer és Huckleberry Finn kalandjainak folytatása a Tom Sawyer a mesterdetektív és a Tom Sawyer léghajón ezúttal a legutóbbi kiadásokhoz képest új fordításban - Guthy Béla munkája - jelenik meg. Az első történetben Tom Huck Finn segítségével megmenti lelkész bácsikáját egy gyilkosság szörnyű vádjától, és - az álszakáll ellenére - sikerül lelepleznie az igazi tettest is, majd a másodikban léghajóra szállnak egy örült feltalálóval, így hamarosan - Anglia helyett - a Szahara felé hajóznak el, újabb veszélyes kalandokkal bővítve a korábbiak gazdag tárházát.

Darvasi László: Trapiti avagy A nagy tökfőzelékháború. Budapest, Magvető, 2017. 306 p.

Darvasi László meseregényének színhelye Kavicsvár, a bizurr-mizurr nép lakhelye. Egy napon furcsa kis manócska érkezik a városba, hogy fenekestül felforgassa az addig oly nyugodt kis települést. Ő Trapiti, akinek a nevét gyorsan megtanulja mindenki, ugyanis akivel csak találkozik, azzal trapitizik... (Ez annyit jelent, hogy mindenki azt csinálja játékos formában, amit a legjobban szeret, és közben barátságot köt a másikkal). Amikor Kukta Gerozán, Főfőváros Főfőtanácsosa támadást indít a kavicsváriak ellen, a városlakók győzelmük reményében megalakítják a tökfőzelékszerződést. Ehhez erőt Holle mama világbajnok tökfőzelékéből merítenek, mely erejéről mindent elárul az, hogy miután a Farkas megkóstolja, nem akarja megenni a nagymamát, sőt Piroskát sem. A váratlan fordulatokban bővelkedő mesében a jó győzedelmeskedik, de közben szerelmek szövődnek, elveszettek hitt hősök kerülnek meg, és arra is rádöbben az olvasó: nem mindenki az, akinek látszik. A tortaterroristából megmentő lesz, a varázsfakanálból éktelen fadarab, a világ háromszorosan leggonoszabb

boszorkánya, a Vén Nyanya Csúfság pedig már-már arcpirító dolgokat művel: segít az embereken. A groteszk, bumfordi humorú meseregény jó és szívet melengető alkotás. Érdeemes ajánlani a tíz éven felüli gyerekolvasók körében.

Verne, Jules: Utazás a Föld középpontja felé. Szeged, Könyvmolyképző, 2018. 252 p.

A regény cselekménye egy titkosírással írt óizlandi kézirat megfejtésével indul. Így jut el a kissé ironikusan, noha tisztelettel ábrázolt Otto Lidenbrock hamburgi geológiai professzor és unokaöccse, Axel egy szótlán, ám hűséges izlandi kísérővel a kialudt vulkán, a Snaefells kráterén keresztül a Föld középpontja felé, ahol különös ősvilági életet találnak. Képtelenebb kalandokon vezet végig Verne hőseit, mint más műveiben; a tudományos valószínűséggel ennek a művének megírásakor kevesebbet törődött. A szereplők szellemes megoldással, egy kitörő másik vulkán kráterén keresztül a többi vulkanikus törmelékkel együtt, mintegy "gyorsliftten" jutnak vissza a felszínre a Föld egy másik pontján. A cselekmény változatossága és érdekessége ezt a Verne-regényt is kedvelt olvasmánnyá teszi.

Petőfi Sándor: Tündérialom. Bukarest - Kolozsvár, Kriterion, 1997. 180 p.

Szentkuthy Miklós mondta Petőfiről, hogy az a fajta költő ő, aki nem verset ír, de versben él; aki olyan természetességgel teremti műveit, ahogyan más lélegzik; aki a világot a maga zseniális mivoltával fejezi ki, azaz teljességében. E kis kötet a zseni teljességét reprezentálja műveinek értő válogatásával. Az időrendbe sorolt versek kezdő és végpontja (az 1842 októberi Hortobágyi kocsmárosnétől az 1849 tavaszán kelt Szüleim halálára közlése és alig hét esztendő a magyar líratörténet beláthatatlan és fölérhetetlen csúcsát jelenti. Petőfi minden lírai műfajban, minden formában és modorban maradandót alkotott. E zseniális sokoldalúságnak is kifejezője a kötet, ahol olvashatók a helyzet- és bordalok, a betyáros-, romantikus költemények és a tájversek, az allegorikus darabok, a költői levelek, a gyermeki szeretet vallomási, a magyar szerelmi költészet legjavát alkotó érzelmes munkái, játékos és gúnyversei, a sorssal számot vető, a tragikus jövőt megsejtő költemények és persze azok a hazafias és forradalmi versek, melyek ma már a magyar nép nemzettudatának alkotóelemei (Nemzeti dal, Egy gondolat bánt engemet, Szülőföldemen stb.).

Cukás István: Vakáció a halott utcában. Szeged, Könyvmolyképző, 2017. 222 p.

A lakótelep új házaiba beköltöző lakók szomorúan tapasztalják, hogy a lakásokban élni szinte lehetetlenség, mert éjszakánként eltűnnek a mosdók, a csapok, de még a vécécészsék is. A tízemeletes új házak tövében még nem bontották le a régi kis házakat és jó néhányon még a cégtábla is jelzi, hogy lakója mivel foglalkozott. A lakótelepi új házakat benépesítő családok gyerekei találnak egy magányos irodát is. Innen indul el az ötlet, hogy ők maguk nyomozzanak az eltűnt mosdók és csaptelepek után. A "Fekete Kéz" azonban folyamatosan küldi nekik a fenyegető leveleket. Ám a kicsiny, de lelkes csapat tagjai nem adják fel még akkor sem, amikor az események sorában egy halott is felbukkan... A humorral átszőtt történet szerzője a gyerekek és szüleik életén keresztül remekül ábrázolja a vakáció ezerszínű, izgalmas, kalandos történéseit.

May, Karl: Winnetou. Szeged, Könyvmolyképző, 2016. 1. köt. 543 p., 2. köt. 556 p.

A Winnetou, a serdülőkorú fiúk sok-sok generációjának emlékezetes regénye ezúttal a Könyvmolyképző Kiadó gondozásában jelent meg. A pionírok, vagyis a Vadnyugat meghódításának korában - a regényfikció szerint a 18. század végén - játszódik a regény, amelynek fő- és mellékszereplői a valaha volt legnagyobb indián törzsfőnök mellett Old Shatterhand, Old Death és Old Firehand. Ők az állandó szereplői a kalandos cselekménysoroknak, amelyekben hódításért, küzdelemért, győzelemért, kincsért folyik erővel és leleménnyel a harc a jó és a rossz között.

Karinthy Ferenc: Zsiga, Marci és más ebadták. Budapest, Móra, 1998. 54 p.

Karinthy Ferenc rövid elbeszéléseit tartalmazza a kötet, melyekkel az író emléket állít kedves tacskó kuttyájának, Zsigának, "aki" színes egyéniségével 14 évig társa volt. Az írások között szerepel Betyár kutya története, "aki" - akár a hűtlen macskák - két gazdát "tartott" egyszerre. Bukfenc, a keverék

kiskutya elrejtette cirkuszi tehetségét abban bízva, hogy új gazdái nem "dolgoztatják". A Ferdinánd című írás szinte már átvitt értelmű, jelképes lírai mű. Az iskolai élmények sem hiányoznak a kötetből. A rossz tanuló egyszavas dolgozata, mely kevésnek bizonyult (Kevés). A gyermek Karinthy Gábor alakját idéző abszurd történet (Gabi), melyben a címszereplő kitűnő zeneelméletből és vonótartásból, csak éppen iszonyú hamisan hegedül. Az ingyenes kakaókóstolás esete, amikor a szegény segéddel a bolondját járatta két kamasz, mert lefitymálták a remek holland kakaót, csak hogy még ihassanak (Kakaó). Az író kisfiáról szóló kedves történetek füzere zárja a könyvet. Kiderül, hogy a kis Marci miként ülte végig hatszor is apja színdarabját, hogyan "tálalta" az iskolai intőt, hogyan játszott apjával fantáziajátékokat, paródiát, és végül, hogy ki a felnőttebb: ő, vagy édesapja?